

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 9. septembra 2008*

V spojených veciach C-120/06 P a C-121/06 P,

ktorých predmetom sú dve odvolania podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora, podané 24. a 27. februára 2006,

Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio SpA (FIAMM), so sídlom v Montecchio Maggiore (Taliansko),

Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio Technologies LLC, predtým **Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio Technologies Inc.** (FIAMM Technologies), so sídlom v East Havene, Delaware (Spojené štáty),

v zastúpení: I. Van Bael, A. Cevese a F. Di Gianni, avocats,

odvolatelia,

ďalší účastníci konania:

Rada Európskej únie, v zastúpení: A. Vitro, S. Marquardt a A. De Gregorio Merino, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: taliančina.

Komisia Európskych spoločností, v zastúpení: P. J. Kuijper, V. Di Bucci, C. Brown a E. Righini, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalované v prvostupňovom konaní,

Španielske kráľovstvo, v zastúpení: E. Braquehais Conesa a M. Muñoz Pérez, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

vedľajší účastník konania v prvostupňovom konaní (C-120/06 P),

a

Giorgio Fedon & Figli SpA, so sídlom vo Vallesella di Cadore (Taliansko),

Fedon America, Inc., so sídlom vo Wilmingtone, Delaware (Spojené štáty),

v zastúpení: I. Van Bael, A. Cevese, F. Di Gianni a R. Antonini, avocats,

odvolatelia,

ďalší účastníci konania:

Rada Európskej únie, v zastúpení: A. Vitro, S. Marquardt a A. De Gregorio Merino, splnomocnení zástupcovia,

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: P. J. Kuijper, V. Di Bucci, C. Brown a E. Righini, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalované v prvostupňovom konaní,

ktoré v konaní podporuje:

Španielske kráľovstvo, v zastúpení: M. Muñoz Pérez, splnomocnený zástupca, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

vedľajší účastník konania v odvolacom konaní (C-121/06 P),

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, G. Arestis, U. Löhmus, sudcovia K. Schiemann (spravodajca), E. Juhász, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, J. Klučka, E. Levits a C. Toader,

generálny advokát: M. Poiares Maduro,
tajomník: J. Swedenborg, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 3. júla 2007,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 20. februára 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Svojimi odvolaniami sa na jednej strane Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio SpA a Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio Technologies LLC (ďalej spoločne len „FIAMM“) a na druhej strane Giorgio Fedon & Figli SpA a Fedon America, Inc. (ďalej spoločne len „Fedon“) domáhajú zrušenia rozsudku Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev zo 14. decembra 2005, FIAMM a FIAMM Technologies/Rada a Komisia (T-69/00, Zb. s. II-5393) (vec C-120/06 P), a rozsudku Súdu prvého stupňa zo 14. decembra 2005, Fedon & Figli a i./Rada a Komisia (T-135/01) (vec C-121/06 P). Týmito rozsudkami (ďalej len „rozsudok FIAMM“ a „rozsudok Fedon“ alebo spoločne „napadnuté rozsudky“) Súd prvého stupňa zamietol žaloby FIAMM a Fedon smerujúce k získaniu náhrady škody, ktorá im údajne vznikla z dôvodu colnej prirážky uvalenej Spojenými štátmi americkými na ich výrobky so súhlasom orgánu na urovnávanie sporov (ďalej len „OUS“) Svetovej obchodnej organizácie (WTO), v dôsledku toho, že OUS konštatoval nezlučiteľnosť režimu Spoločenstva pre dovoz banánov s dohodami a deklaráciami pripojenými k Dohode o založení WTO.

- 2 Uznesením z 8. augusta 2006 predseda Súdneho dvora povolil Španielskemu kráľovstvu vstup do konania ako vedľajšieho účastníka na podporu návrhov Rady Európskej únie a Komisie Európskych spoločenstiev vo veci C-121/06 P.

- 3 Uznesením predsedu Súdneho dvora z 12. apríla 2007 boli konania C-120/06 P a C-121/06 P spojené na účely ústnej časti konania a rozsudku.

Právny rámec

Dohody WTO

- 4 Rozhodnutím Rady 94/800/ES z 22. decembra 1994 týkajúcim sa uzavretia dohôd v mene Európskeho spoločenstva, pokiaľ ide o záležitosti v rámci jeho kompetencie, ku ktorým sa dospelo na Uruguajskom kole multilaterálnych rokovaní (1986 — 1994) (Ú. v. ES L 336, s. 1; Mim. vyd. 11/021, s. 80), schválila Rada Dohodu o založení WTO, ako aj dohody uvedené v prílohách 1 až 4 tejto dohody (ďalej len „dohody WTO“).

- 5 Článok 3 ods. 2 a 7 Dohovoru o pravidlách a postupoch pri urovnávaní sporov (ďalej len „DUS“), ktorý predstavuje prílohu 2 k Dohode o založení WTO, stanovuje:

„2. Systém urovnávania sporov v rámci WTO je základným článkom v zabezpečovaní ochrany a transparentnosti mnohostranného obchodného systému. Členovia

uznávajú, že slúži na zabezpečenie ochrany práv a záväzkov členov podľa uvedených dohôd a na vyjasnenie existujúcich ustanovení týchto dohôd v súlade s obyčajovými pravidlami výkladu medzinárodného práva verejného. Odporúčania a rozhodnutia [OUS] nemôžu rozšíriť alebo zmenšiť práva a záväzky poskytnuté uvedenými dohodami.

...

7. Pred podaním sťažnosti člen preskúma, či opatrenia podľa týchto postupov budú účelné. Cieľom mechanizmu na urovnávanie sporov je zabezpečiť pozitívne urovnávanie sporu. Riešenie, ktoré je pre sporné strany prijateľné a je v zhode s uvedenými dohodami, bude vedome uprednostnené. V prípade, že nedôjde k vzájomne prijateľnému riešeniu, je obyčajne prvým cieľom mechanizmu na urovnávanie sporov zabezpečiť, aby boli príslušné opatrenia v prípade, ak sa zistí, že tieto nie sú v zhode s ustanoveniami ktorejkoľvek z uvedených dohôd, odstránené. K ustanoveniu o vyrovnaní by sa malo prikrčiť len v prípade, ak okamžité odstránenie opatrenia je neuskutočniteľné a len ako k dočasnému opatreniu na obdobie, dokiaľ nebude opatrenie, ktoré je nezlučiteľné s uvedenou dohodou, odstránené. Posledným krokom, ktorý tento dohovor poskytuje členovi sporu odvolávajúcemu sa na postupy urovnávania sporov, je možnosť pozastavenia uplatňovania koncesíí alebo iných záväzkov podľa uvedených dohôd na nediskriminačnom základe voči iným členom za predpokladu, že [OUS] dá na to súhlas.“

6 Článok 7 DUS stanovuje, že poroty, ktoré budú ustanovené na základe návrhu niektorej spornej strany, urobia taký nález, ktorý napomôže OUS pri vypracovaní odporúčaní alebo rozhodnutí v záležitostiach, ktoré sa tomuto orgánu predložia. Podľa článku 12 ods. 7 DUS v prípade, ak sporné strany nenájdu vzájomne uspokojivé riešenie, porota predloží svoje nálezy v písomnej forme OUS.

7 Z článku 16 ods. 4 DUS vyplýva, že v lehote 60 dní od dátumu rozoslania správy poroty členom bude táto správa prijatá na rokovanie OUS, ak niektorá zo sporných

strán formálne neoznami OUS svoje rozhodnutie odvolať sa, alebo ak OUS jednomyseľne rozhodne o neprijatí správy.

- 8 Článok 17 DUS stanovuje, že bude zriadený stály odvolací orgán, ktorý bude skúmať odvolania vo veciach predložených porotám. Podľa odseku 6 tohto článku sa odvolanie obmedzí na právne otázky uvedené v správe poroty a ich právny výklad. Ako vyplýva z odseku 13 tohto článku, odvolací orgán môže v správe, ktorú vydá, potvrdiť, zmeniť alebo zamietnuť nálezy a právne závery poroty.

- 9 Článok 17 ods. 14 DUS stanovuje:

„Správa Odvolacieho orgánu bude schválená [OUS] a bezpodmienečne prijatá spornými stranami, ak [OUS] jednomyseľne nerozhodne o jej neschválení v priebehu 30 dní nasledujúcich po jej rozoslaní členom...“

- 10 Článok 19 ods. 1 DUS stanovuje:

„V prípade, ak porota alebo Odvolací orgán dospeje k záveru, že opatrenie je nezlučiteľné s uvedenou dohodou, odporučí dotknutému členovi, aby uviedol opatrenie do súladu s touto dohodou. Okrem týchto odporúčaní porota alebo Odvolací orgán môže navrhnúť spôsoby, ktorých prostredníctvom by príslušný člen mohol odporúčania uskutočniť.“

- 11 Článok 21 DUS, nazvaný „Dohľad nad vykonávaním odporúčaní alebo rozhodnutí“ OUS, stanovuje:

„1. Z dôvodu zabezpečenia účinného urovnávania sporov v záujme všetkých členov je nevyhnutné urýchlené splnenie odporúčaní alebo rozhodnutí stanovených [OUS].

...

3. Na zasadnutí [OUS], ktoré sa uskutoční v lehote 30 dní od schválenia správy poroty alebo Odvolacieho orgánu, oboznámi príslušný člen [OUS] o svojich úmysloch, týkajúcich sa uskutočnenia jeho odporúčaní alebo rozhodnutí. Ak nie je možné ihneď postupovať podľa odporúčaní a rozhodnutí, bude dotknutému členovi poskytnutá primeraná lehota, v ktorej priebehu tak urobí. Primeranou lehotou sa bude rozumieť:

- a) lehota navrhnutá príslušným členom... schválená [OUS]; alebo ak takéto schválenie nebude vydané;
- b) lehota vzájomne dohodnutá spornými stranami...; alebo ak nebude táto dohoda dosiahnutá;
- c) lehota určená záväzným rozhodcovským konaním...

...

5. V prípade, ak sa vyskytnú nezhody týkajúce sa existencie alebo zlučiteľnosti opatrení prijatých na základe odporúčaní alebo nariadení s ustanoveniami uvedenej dohody, takýto spor sa bude riadiť podľa týchto pravidiel o urovnávaní sporov s postúpením veci pôvodnej porote vždy, keď to bude možné...

6. [OUS] bude dohliadať na vykonávanie schválených odporúčaní alebo rozhodnutí. Otázka vykonávania odporúčaní alebo rozhodnutí môže byť predložená [OUS] ktorýmkoľvek členom v ktoromkoľvek čase po ich schválení. Ak [OUS] nerozhodne inak, otázka vykonávania odporúčaní alebo rozhodnutí bude zaradená na program zasadnutia [OUS] po šiestich mesiacoch nasledujúcich po dátume stanovenia primeranej lehoty podľa odseku 3 tohto článku a zostane na programe [OUS], ak nebude táto záležitosť vyriešená. ...

...“

¹² Článok 22 DUS, nazvaný „Vyrovnanie a pozastavenie koncesíí“, stanovuje:

„1. Vyrovnanie a pozastavenie koncesíí alebo iných záväzkov sú dočasné opatrenia, ktoré je možné použiť v prípade, keď odporúčania alebo rozhodnutia nie sú vykonané počas primeranej lehoty. Ani vyrovnanie ani pozastavenie koncesíí alebo iných záväzkov nie sú uprednostňované pred úplným vykonaním odporúčaní slúžiacich na uvedenie [opatrení] do súladu s uvedenými dohodami. Vyrovnanie je dobrovoľné a ak je tak dohodnuté, bude v súlade s uvedenými dohodami.

2. Ak príslušný člen nebude schopný uviesť opatrenia považované za nezlučiteľné s uvedenou dohodou do súladu s touto dohodou alebo iným spôsobom nedodrží odporúčania alebo rozhodnutia počas primeranej lehoty určenej podľa článku 21 ods. 3, takýto člen, ak je o to požiadaný, vstúpi v priebehu primeranej lehoty do rokovaní s akoukoľvek stranou uplatňujúcou postupy na urovnávanie sporov s cieľom dosiahnuť vzájomne prijateľné vyrovnanie. Ak nebolo uspokojivé vyrovnanie

dohodnuté do 20 dní od uplynutia primeranej lehoty, môže ktorákoľvek strana odvolávajúca sa na postupy urovnávania sporov požiadať [OUS] o oprávnenie na pozastavenie poskytovania koncesíí alebo iných záväzkov dotknutému členovi v zmysle uvedených dohôd.

3. Pri zvažovaní, ktoré koncesie alebo iné záväzky budú pozastavené, sa bude žalujúca strana riadiť týmito zásadami a postupmi:

- a) všeobecne platí, že žalujúca strana by sa mala najskôr usilovať o pozastavenie koncesíí alebo iných záväzkov týkajúcich sa rovnakého sektoru/sektorov, ako je ten/sú tie, v ktorých porota alebo Odvolací orgán zistili porušenie alebo iné zrušenie, alebo zmenšenie výhod;
- b) ak táto strana usúdi, že nie je praktické alebo účinné pozastaviť koncesie alebo iné záväzky v tom istom sektore/sektoroch, môže sa usilovať o pozastavenie koncesíí alebo iných záväzkov v iných sektoroch podľa tej istej dohody;
- c) ak táto strana usúdi, že nie je praktické alebo účinné pozastaviť koncesie alebo iné záväzky v iných sektoroch podľa tej istej dohody a že okolnosti sú dostatočne závažné, môže sa usilovať o pozastavenie koncesíí alebo iných záväzkov podľa inej uvedenej dohody;

...

f) pre potreby tohto odseku sa výrazom ‚sektor‘ rozumie

i) čo sa týka tovaru, každý tovar;

...

...

4. Úroveň pozastavenia koncesí alebo iných záväzkov schválená [OUS] bude zodpovedať úrovni zrušenia alebo zmenšenia výhod.

...

6. Ak nastane situácia uvedená v odseku 2, schváli [OUS] na požiadanie pozastavenie koncesí alebo iných záväzkov do 30 dní od uplynutia primeranej lehoty, ak [OUS] jednomyseľne nerozhodne o zamietnutí žiadosti. V prípade, že príslušný člen má námietky k navrhnutej úrovni pozastavenia alebo tvrdí, že zásady a postupy stanovené v odseku 3 neboli dodržané tam, kde žalujúca strana požadovala oprávnenie pozastaviť koncesie alebo iné záväzky..., bude záležitosť predložená rozhodcovskému konaniu. ... Koncesie alebo iné záväzky sa v priebehu rozhodcovského konania nepozastavia.

7. ... [OUS]... na požiadanie poskytne oprávnenie na pozastavenie koncesí alebo iných záväzkov v prípade, že je žiadosť v súlade s rozhodnutím rozhodcu, ak [OUS] jednomyseľne nerozhodne o zamietnutí žiadosti.

8. Pozastavenie koncesíí alebo iných záväzkov bude dočasné a uplatňované len dotedy, kým bude opatrenie, o ktorom sa zistilo, že nie je v súlade s uvedenou dohodou odstránené, alebo dotedy, kým člen, ktorý musí vykonať odporúčania alebo rozhodnutia, nezabezpečí riešenie týkajúce sa zrušenia alebo zmenšenia výhod, alebo sa dosiahne vzájomne uspokojujúce riešenie. V súlade s článkom 21 ods. 6 bude [OUS] naďalej dohliadať na vykonávanie schválených odporúčaní alebo rozhodnutí vrátane tých prípadov, keď sa poskytlo vyrovnanie alebo sa pozastavili koncesie alebo iné záväzky, ale odporúčania na uvedenie opatrení do súladu s uvedenými dohodami sa nevykonali.

...“

Právna úprava Spoločenstva o spoločnej organizácii trhu s banánmi a spor, ktorý s tým súvisí v rámci WTO

¹³ Dňa 13. februára 1993 prijala Rada nariadenie (EHS) č. 404/93 o spoločnej organizácii trhu s banánmi (Ú. v. ES L 47, s. 1; Mim. vyd. 03/013, s. 388), ktorého hlava IV týkajúca sa obchodovania s tretími krajinami obsahovala zvýhodňujúce ustanovenia pre banány z niektorých krajín africkej, karibskej a tichomorskej oblasti (ďalej len „štáty AKT“), ktoré sú signatármi štvrtého dohovoru AKT – EHS z Lomé z 15. decembra 1989 (Ú. v. ES L 229, s. 3).

¹⁴ V nadväznosti na sťažnosti predložené vo februári 1996 viacerými členmi WTO vrátane Spojených štátov amerických bol tento režim obchodovania predmetom konania o urovnávaní sporov.

- 15 Vo svojej správe odvolací orgán konštatoval, že niektoré prvky uvedeného režimu obchodovania sú nezlučiteľné so záväzkami prevzatými Spoločenstvom na základe dohôd WTO a odporučil, aby OUS vyzval Spoločenstvo na zosúladenie tohto režimu s týmito záväzkami. Dňa 25. septembra 1997 OUS prijal túto správu (ďalej len „rozhodnutie OUS z 25. septembra 1997“).
- 16 Dňa 16. októbra 1997 Spoločenstvo v súlade s článkom 21 ods. 3 DUS informovalo OUS, že dodrží svoje medzinárodne záväzky.
- 17 Podľa článku 21 ods. 3 písm. c) DUS bola v rozhodcovskom konaní určená primeraná lehota do 1. januára 1999, v ktorej malo Spoločenstvo dosiahnuť súlad so svojimi záväzkami.
- 18 Ako vyplýva z odôvodnenia č. 2, nariadenie Rady (ES) č. 1637/98 z 20. júla 1998, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 404/93 o spoločnej organizácii trhu s banánmi (Ú. v. ES L 210, s. 28; Mim. vyd. 03/023, s. 304), zmenilo a doplnilo režim obchodovania s banánmi s tretími krajinami vzhľadom na to, že mali byť „splnené medzinárodné záväzky spoločenstva podľa Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a ostatných signatárov Štvrtého dohovoru AKT-EHS z Lomé, pri splnení cieľov spoločnej organizácie trhu s banánmi“.
- 19 Nariadenie Komisie č. 2362/98 z 28. októbra 1998 o pravidlách vykonávania nariadenia č. 404/93 týkajúceho sa opatrení pri dovoze banánov do Spoločenstva [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 293, s. 32) nadobudlo účinnosť 1. januára 1999.
- 20 Keďže sa Spojené štáty americké domnievali, že nový, takto zavedený, režim Spoločenstva dovozu banánov zachoval, v rozpore s dohodami WTO a rozhodnutím OUS z 25. septembra 1997, protiprávne prvky predchádzajúceho režimu, 14. januára 1999

požiadali OUS podľa článku 22 ods. 2 DUS o povolenie pozastaviť poskytovanie tarifných koncesií a súvisiacich záväzkov Spoločenstvu a jeho členským štátom v zmysle všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) 1994 a všeobecnej dohody o obchode so službami (GATS) vo vzťahu k objemu obchodu vo výške 520 miliónov USD.

- 21 Keďže Spoločenstvo spochybnilo túto sumu a tvrdilo, že zásady a postupy definované v článku 22 ods. 3 DUS neboli dodržané, 29. januára 1999 OUS rozhodol na základe článku 22 ods. 6 DUS predložiť túto otázku na rozhodcovské konanie.
- 22 Rozhodnutím z 9. apríla 1999 rozhodcovia jednak dospeli k záveru, že niekoľko ustanovení nového režimu Spoločenstva pre dovoz banánov je v rozpore s ustanoveniami dohôd WTO, a jednak stanovili úroveň zrušenia alebo zmenšenia výhod, ktoré utrpeli Spojené štáty americké, na 191,4 miliónov USD ročne.
- 23 Dňa 19. apríla 1999 OUS povolil Spojeným štátom americkým, aby uvalili clo na dovozy zo Spoločenstva vo výške ročného objemu obchodu predstavujúceho 191,4 miliónov USD.
- 24 V tento deň uvalili Spojené štáty americké clo *ad valorem* vo výške 100 % na rôzne výrobky. Medzi týmito výrobkami z Rakúska, Belgicka, Fínska, Francúzska, Nemecka, Grécka, Írska, Talianska, Luxemburska, Portugalska, Španielska, Švédska a Spojeného kráľovstva boli predovšetkým uvedené „olovené akumulátory, ktoré sa nepoužívajú na štartovanie piestových motorov alebo ako primárny zdroj energie pre elektrické vozidlá“, ako aj „vreckové výrobky s plastovým alebo plastom spevneným povrchom“.

25 Režim Spoločenstva pre dovoz banánov bol opätovne zmenený a doplnený nariadením Rady (ES) č. 216/2001 z 29. januára 2001, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 404/93 (Ú. v. ES L 31, s. 2; Mim. vyd. 03/031, s. 226).

26 Odôvodnenia č. 1 až 6 nariadenia č. 216/2001 stanovujú:

- „(1) Existovali mnohé úzke kontakty s dodávateľskými krajinami a s ostatnými zainteresovanými stranami s cieľom riešiť spory vyplývajúce z dovozného režimu ustanoveného nariadením (EHS) č. 404/93... a zobrať do úvahy závery špeciálnej skupiny zriadenej v rámci systému na riešenie sporov Svetovej obchodnej organizácie (WTO).
- (2) Z analýzy všetkých alternatív predložených Komisiou vyplýva, že ustanovenie dovozného systému v strednodobom časovom horizonte založeného na uplatňovaní ciel v príslušnej výške a na uplatňovaní preferenčnej colnej sadzby na dovozy [zo štátov] AKT poskytuje najlepšie záruky, po prvé na dosiahnutie cieľov spoločnej organizácie trhu, pokiaľ ide o výrobu v spoločenstve a dopyt zo strany spotrebiteľov, po druhé, pokiaľ ide o dodržanie pravidiel medzinárodného obchodu, po tretie, pokiaľ ide o zabránenie ďalším sporom.
- (3) Takýto systém však musí byť zavedený po ukončení negociácií s partnermi spoločenstva v súlade s postupmi WTO, a to najmä článkom XXVIII [dohody GATT z roku 1994]. ...
- (4) Kým nevstúpi tento režim do platnosti, spoločenstvo by malo byť zásobované na základe niekoľkých colných kvót, otvorených na dovozy zo všetkých krajín pôvodu a dovoz bude riadený v súlade s odporúčaniami [OUS]...

- (5) Vzhľadom na zmluvné záväzky [so štátmi] AKT a nevyhnutnosť zaručiť im riadne a korektné podmienky hospodárskej súťaže, uplatňovanie preferenčného cla 300 eur na tonu na dovozy banánov, ktoré majú svoj pôvod v týchto krajinách, umožní zachovanie príslušných obchodných tokov. Táto situácia si bude vyžadovať najmä uplatňovanie nulového cla na takéto dovozy v rámci vyššie uvedených... colných kvót.
- (6) Komisia bude oprávnená začať vyjednávať s dodávateľskými krajinami, ktoré majú skutočný záujem dodávať na trh spoločenstva v snahe docieľiť dojednané pridelenie prvých dvoch colných kvót...“

²⁷ Dňa 11. apríla 2001 Spojené štáty americké a Spoločenstvo uzavreli memorandum o porozumení vymedzujúce „prostriedky, ktoré umožnia urovnať dlhotrvajúci spor týkajúci sa režimu dovozu banánov“ do Spoločenstva. Toto memorandum stanovuje, že Spoločenstvo sa zaväzuje „zaviesť výlučne tarifný režim dovozu banánov najneskôr od 1. januára 2006“. Tento dokument definuje opatrenia, ktoré sa Spoločenstvo zaväzuje prijať v priebehu prechodného obdobia, ktoré uplynie 1. januára 2006. Spojené štáty americké sa na druhej strane zaväzujú dočasne pozastaviť uloženie colnej prirážky, ktorej uvalenie na dovozy zo Spoločenstva sa im povolilo.

²⁸ Po prijatí nariadenia Komisie (ES) č. 896/2001 zo 7. mája 2001 ustanovujúcom podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia Rady (EHS) č. 404/93 týkajúceho sa opatrení pri dovoze banánov do spoločenstva (Ú. v. ES L 126, s. 6; Mim. vyd. 03/032, s. 150), Spojené štáty americké prerušili uplatňovanie svojej colnej prirážky. Od 1. júla 2001 boli clá na dovoz stacionárnych akumulátorov a vreckových výrobkov pochádzajúcich zo Spoločenstva znížené na pôvodné výšky 3,5 % a 4,6 %.

Žaloby podané na Súd prvého stupňa, priebeh konania na Súde prvého stupňa a napadnuté rozsudky

Žaloby

- 29 FIAMM vykonáva svoju činnosť predovšetkým v sektore stacionárnych akumulátorov a Fedon v oblasti výroby puzdier na okuliare a ďalšieho príslušenstva, ktoré patrí do oblasti vreckových výrobkov.
- 30 Považujúc Spoločenstvo zodpovedné za škodu, ktorá im bola spôsobená z dôvodu, že tieto výrobky sa nachádzali medzi výrobkami zaťaženými od 19. apríla 1999 do 30. júna 2001 colnou prirážkou uloženou orgánmi Spojených štátov amerických, podali FIAMM a Fedon na Súde prvého stupňa žaloby o náhradu škody založené na ustanoveniach článku 235 ES v spojení s článkom 288 druhým odsekom ES proti Rade a Komisii.
- 31 FIAMM a Fedon dospeli v prvom rade k záveru o existencii mimozmluvej zodpovednosti Spoločenstva z dôvodu protiprávneho konania jeho inštitúcií. Ako vyplýva z bodov 69 a 92 až 95 rozsudku FIAMM, ako aj z bodov 63 a 85 až 88 rozsudku Fedon, presnejšie tvrdili, čo sa týka údajného protiprávneho konania, že z dôvodu neprijatia zmien režimu Spoločenstva pre dovoz banánov zo strany Rady a Komisie, ktoré by ho v lehote stanovenej OUS mohli zosúladiť so záväzkami Spoločenstva vyplývajúcimi z WTO, boli porušené zásady *pacta sunt servanda*, ochrany legitímnej dôvery, právnej istoty, ako aj ich právo vlastníť majetok a slobodu podnikateľskej činnosti a napokon riadnej správy vecí verejných.

32 Subsidiárne FIAMM a Fedon dospeli predovšetkým k záveru o mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva, aj v prípade, že nedošlo k protiprávnemu konaniu jeho inštitúcií.

Konanie pred Súdom prvého stupňa

33 Z bodov 48 až 59 rozsudku FIAMM a 48 až 55 rozsudku Fedon vyplýva, že konanie pred Súdom prvého stupňa prebiehalo takto.

34 Žaloba podniku FIAMM bola podaná 23. marca 2000 (vec T-69/00). Dňa 11. septembra 2000 sa vyhovel návrhu na vstup Španielskeho kráľovstva ako vedľajšieho účastníka do konania.

35 Fedon podal svoju žalobu 18. júna 2001 (vec T-135/01).

36 Rozhodnutiami Súdu prvého stupňa zo 4. júla 2002 a 7. októbra 2002 boli tieto dve veci na návrh Komisie podaný podľa článku 51 ods. 1 druhého pododseku Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa postúpené rozšírenej komore zloženej z piatich sudcov.

37 V dôsledku skončenia funkčného obdobia pôvodne ustanoveného sudcu spravodajcu v uvedených veciach bol 13. decembra 2002 vymenovaný nový sudca spravodajca.

- 38 Uznesením z 3. februára 2003 bola vec, v ktorej bol vydaný rozsudok FIAMM, a veci, v ktorých boli vydané rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. decembra 2005, Laboratoire du Bain/Rada a Komisia (T-151/00), ako aj Groupe Fremaux a Palais Royal/Rada a Komisia (T-301/00), spojené na účely ústnej časti konania. Pojednávanie v týchto veciach sa uskutočnilo 11. marca 2003.
- 39 Rozhodnutiami z 23. marca a 1. apríla 2004 Súd prvého stupňa opätovne otvoril ústnu časť konania v týchto veciach a postúpil veľkej komore Súdu prvého stupňa tak tieto, ako aj súvisiace veci, v ktorých boli vydané rozsudky zo 14. decembra 2005, CD Cartondruck/Rada a Komisia (T-320/00), ako aj Beamglow/Parlament a i. (T-383/00, Zb. s. II-5459), a rozsudok Fedon. Týchto šesť vecí bolo spojených na účely ústnej časti konania uznesením z 19. mája 2004.
- 40 Pojednávanie sa uskutočnilo 26. mája 2004.

Napadnuté rozsudky

- 41 Napadnutými rozsudkami Súd prvého stupňa zamietol žaloby podnikov FIAMM a Fedon.
- 42 V bodoch 84 až 150 rozsudku FIAMM a v bodoch 77 až 143 rozsudku Fedon Súd prvého stupňa najprv zamietol žaloby o náhradu škody v rozsahu, v akom sa zakladali na režime mimozmluvnej zodpovednosti v dôsledku protiprávneho konania inštitúcií Spoločenstva.

43 Bod 100 rozsudku FIAMM znie:

„Žalobcovia poznamenávajú, že všetky zásady, ktoré žalované porušili, majú vyššiu právnu silu a ich cieľom je ochrana jednotlivcov. Pred zavedením americkej dovoznej prirážky režim WTO priamo priznával žalobcom právo dovážať ich výrobky do Spojených štátov amerických po zaplatení pôvodného dovozného cla so zníženou sadzbou 3,5 %. Aj za predpokladu, že by sa dohody WTO nepovažovali za priamo uplatniteľné, takýto účinok bol uznaný rozhodnutím OUS [z 25. septembra 1997] zaväzujúcim Spoločenstvo, ktoré spĺňa všetky podmienky stanovené v tomto smere judikatúrou Spoločenstva.“

44 Čo sa týka rozsudku Fedon, jeho bod 93 stanovuje:

„Žalobcovia poznamenávajú, že síce je potrebné domnievať sa, že dohody WTO nemajú priamy účinok, musí byť tento účinok priznaný rozhodnutiu OUS [z 25. septembra 1997], ktorým sa rozhodlo proti Spoločenstvu. Súdny dvor uznal svoju právomoc pri preskúmaní zákonnosti konania inštitúcií Spoločenstva, keď tieto chceli, ako v tejto veci, vykonať konkrétny záväzok prijatý v rámci GATT.“

45 Pri vyjadrení sa o predbežnej otázke o možnosti sa odvolávať na pravidlá WTO Súd prvého stupňa v bodoch 108 až 115 rozsudku FIAMM a v bodoch 101 až 108 rozsudku Fedon predovšetkým rozhodol:

„108 [101] Pred preskúmaním legálnosti konania inštitúcií Spoločenstva je potrebné vyriešiť otázku, či dohody WTO umožňujú osobám podliehajúcim súdnym orgánom Spoločenstva právo odvolávať sa na ne pred súdom s cieľom spochybniť platnosť právnej úpravy Spoločenstva v prípade, ak OUS vyhlásil, že tak táto právna úprava, ako aj následná právna úprava Spolo-

čienstva, prijatá predovšetkým s cieľom dosiahnuť súlad s predmetnými pravidlami WTO, sú nezlučiteľné s týmito pravidlami.

- 109 [102] Žalobcovia sa v tejto súvislosti odvolávajú na zásadu *pacta sunt servanda*, ktorá je skutočne obsiahnutá vo viacerých právnych normách, ktoré sú inštitúcie Spoločenstva povinné dodržiavať pri výkone svojich právomocí, ako základná zásada každého právneho poriadku a predovšetkým medzinárodného právneho poriadku (rozsudok Súdneho dvora zo 16. júna 1998, Racke, C-162/96, Zb. s. I-3655, bod 49).
- 110 [103] Zásadu *pacta sunt servanda* však nemožno v prejednávanej veci s úspechom použiť proti žalovaným inštitúciám, keďže dohody WTO podľa ustálenej judikatúry vzhľadom na ich charakter a štruktúru v zásade nepatria k normám, s ohľadom na ktoré súd Spoločenstva skúma legálnosť konania inštitúcií Spoločenstva (rozsudok Súdneho dvora z 23. novembra 1999, Portugalsko/Rada, C-149/96, Zb. s. I-8395, bod 47; uznesenie Súdneho dvora z 2. mája 2001, OGT Fruchthandelsgesellschaft, C-307/99, Zb. s. I-3159, bod 24; rozsudky Súdneho dvora z 12. marca 2002, Omega Air a i., C-27/00 a C-122/00, Zb. s. I-2569, bod 93; z 9. januára 2003, Petrotub a Republica/Rada, C-76/00 P, Zb. s. I-79, bod 53, a z 30. septembra 2003, Biret International/Rada, C-93/02 P, Zb. s. I-10497, bod 52).
- 111 [104] Dohoda o založení WTO je totiž na jednej strane založená na reciprocite a vzájomných výhodách, čo ju odlišuje od dohôd uzavieraných Spoločenstvom s tretími [štátmi], ktoré vytvárajú určitú nesúmernosť záväzkov. Je pritom nepochybné, že niektorí z najvýznamnejších obchodných partnerov Spoločenstva nezaraďujú dohody WTO medzi normy, s ohľadom na ktoré súdne orgány skúmajú legálnosť ich vnútroštátnych právnych noriem. Preskúmanie legálnosti konania inštitúcií Spoločenstva s ohľadom na tieto normy by mohlo viesť k rôznemu uplatňovaniu pravidiel WTO, čo by zbavilo zákonodarné alebo výkonné orgány Spoločenstva voľnosti, ktorú majú podobné orgány obchodných partnerov Spoločenstva (rozsudok Portugalsko/Rada, [už citovaný], body 42 až 46).

- 112 [105] Na druhej strane, ak by sa súdnym orgánom uložila povinnosť vylúčiť použitie noriem interného práva, ktoré by boli nezlučiteľné s dohodami WTO, zbavilo by to zákonodarné alebo výkonné orgány zmluvných strán možnosti poskytnutej článkom 22 DUS použiť, aj keď len dočasne, dohodnuté riešenia s cieľom dosiahnuť vzájomne prijateľné vyrovnanie (rozsudok Portugalsko/Rada, [už citovaný], body 39 a 40).
- 113 [106] Z toho vyplýva, že prípadné porušenie pravidiel WTO žalovanými inštitúciami nemôže v zásade viesť k vzniku mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva (rozsudky Súdu prvého stupňa z 20. marca 2001, Cordis/Komisia, T-18/99, Zb. s. II-913, bod 51; Bocchi Food Trade International/Komisia, T-30/99, Zb. s. II-93, bod 56, a T. Port/Komisia, T-52/99, Zb. s. II-981, bod 51).
- 114 [107] Súd prvého stupňa by mal právomoc preskúmať legálnosť konania žalovaných inštitúcií s ohľadom na pravidlá WTO len za predpokladu, že Spoločenstvo chcelo vykonať konkrétny záväzok v rámci WTO, alebo v prípade, že akt Spoločenstva výslovne odkazuje na konkrétne ustanovenia dohôd WTO (pozri, pokiaľ ide o GATT z roku 1947, rozsudky Súdneho dvora z 22. júna 1989, Fediol/Komisia, 70/87, Zb. s. 1781, body 19 až 22, a zo 7. mája 1991, Nakajima/Rada, C-69/89, Zb. s. I-2069, bod 31, ako aj, pokiaľ ide o dohody WTO, rozsudky Portugalsko/Rada, [už citovaný], bod 49, a Biret International/Rada, [už citovaný], bod 53).
- 115 [108] Aj v prípade, že existuje rozhodnutie OUS konštatujúce nezlučiteľnosť opatrení prijatých jedným členom s pravidlami WTO, žiadna z týchto dvoch výnimiek sa v prejednávanej veci neuplatní.“

⁴⁶ Súd prvého stupňa ďalej uviedol dôvody, pre ktoré sa domnieval, že žiadna z uvedených výnimiek sa nemôže uplatniť.

47 Čo sa týka výnimky vychádzajúcej z úmyslu vykonať konkrétny záväzok prijatý v rámci WTO, Súd prvého stupňa rozhodol v bodoch 116, 121, 122, 125 až 137 rozsudku FIAMM a v bodoch 109, 114, 115, 118 až 130 rozsudku Fedon takto:

„116 [109] Zaviazaním sa po prijatí rozhodnutia OUS z 25. septembra 1997, že sa dosiahne súlad s pravidlami WTO, Spoločenstvo nezamýšľalo prijať konkrétny záväzok v rámci WTO, ktorý by mohol odôvodniť výnimku z nemožnosti použiť pravidlá WTO pred súdom Spoločenstva a umožniť tomuto súdu vykonať preskúmanie legálnosti konania inštitúcií Spoločenstva s ohľadom na tieto pravidlá.

...

121 [114] DUS... ponúka dotknutému členovi WTO viacero spôsobov uskutočnenia odporúčania alebo rozhodnutia OUS, ktorým sa konštatovala nezlučiteľnosť opatrenia s pravidlami WTO.

122 [115] Pokiaľ nie je možné okamžite odstrániť nezlučiteľné opatrenie, DUS vo svojom článku 3 ods. 7 predpokladá možnosť poskytnúť poškodenému členovi vyrovnanie alebo mu dočasne povoliť pozastavenie poskytovania koncesíí alebo výkonu iných záväzkov až do odstránenia nezlučiteľného opatrenia (pozri rozsudok Portugalsko/Rada, [už citovaný], bod 37).

...

- 125 [118] Aj po uplynutí lehoty stanovenej na zosúladienie opatrenia vyhláseného za nezlučiteľné s pravidlami WTO a po povolení a prijatí opatrení vyrovnania alebo pozastavenia koncesíí podľa článku 22 ods. 6 DUS je v každom prípade vyhradené dôležité miesto pre rokovanie medzi stranami sporu.
- 126 [119] Článok 22 ods. 8 DUS pritom zdôrazňuje dočasnú povahu pozastavenia koncesíí alebo iných záväzkov a obmedzuje ich trvanie len na dobu, kým bude opatrenie, o ktorom sa zistilo, že nie je v súlade s uvedenou dohodou odstránené, alebo dovtedy, kým člen, ktorý musí vykonať odporúčania alebo rozhodnutia, nezabezpečí riešenie týkajúce sa zrušenia alebo zmenšenia výhod, alebo kým sa dosiahne vzájomne uspokojujúce riešenie.
- 127 [120] Toto isté ustanovenie ešte ustanovuje, že v súlade s článkom 21 ods. 6 bude OUS naďalej dohliadať na vykonávanie prijatých odporúčaní alebo rozhodnutí.
- 128 [121] V prípade nezhody v otázke zlučiteľnosti opatrení prijatých na dosiahnutie súladu s odporúčaniami a rozhodnutiami OUS článok 21 ods. 5 DUS ustanovuje, že spor sa bude riadiť, podľa týchto pravidiel o urovnávaní sporov, čo zahŕňa hľadanie dohodnutého riešenia stranami.
- 129 [122] Ani uplynutím lehoty stanovenej OUS pre Spoločenstvo na zosúladienie jeho režimu dovozu banánov s rozhodnutím OUS z 25. septembra 1997, ani rozhodnutím z 9. apríla 1999, ktorým rozhodcovia OUS výslovne konštatovali nezlučiteľnosť novej úpravy dovozu banánov vytvorenej nariadeniami č. 1637/98 a č. 2362/98 sa nevyčerpali spôsoby riešenia sporov ponúkané DUS.

- 130 [123] V tomto rozsahu by mohlo preskúmanie legálnosti konania žalovaných inštitúcií súdom Spoločenstva s ohľadom na pravidlá WTO oslabiť postavenie vyjednávačov Spoločenstva pri hľadaní vzájomne prijateľného riešenia sporu, ktoré by bolo v súlade s pravidlami WTO.
- 131 [124] Ak by sa za týchto okolností súdnym orgánom uložila povinnosť vylúčiť použitie interných právnych noriem, ktoré boli nezlučiteľné s dohodami WTO, zbavilo by to zákonodarné a výkonné orgány zmluvných strán možnosti ponúknuť predovšetkým článkom 22 DUS dosiahnuť aspoň dočasne dohodnuté riešenie (rozsudok Portugalsko/Rada, [už citovaný], bod 40).
- 132 [125] Je teda nesprávne, ak žalobcovia z článkov 21 a 22 DUS vyvodzujú povinnosť zaťažujúcu člena WTO dosiahnuť v stanovenej lehote súlad s odporúčaniami a rozhodnutiami orgánov WTO a keď tvrdia, že rozhodnutia OUS sú vykonateľné, pokiaľ ich jednohlasne nenapadnú zmluvné strany.
- 133 [126] Rada navyše opätovnou zmenou režimu dovozu banánov prostredníctvom svojho nariadenia č. 216/2001 sledovala uskutočnenie dohody o rôznych rozporných otázkach. Preambula nariadenia č. 216/2001 tak vo svojom odôvodnení č. 1 uvádza, že existovali mnohé úzke kontakty predovšetkým s cieľom ‚zobrať do úvahy závery poroty‘, a vo svojom odôvodnení č. 2, že ustanovenie nového dovozného režimu poskytuje najlepšie záruky tak pre ‚dosiahnutie cieľov spoločnej organizácie trhu s banánmi, pokiaľ ide o výrobu v Spoločenstve a dopyt zo strany spotrebiteľov‘, ako aj pre ‚dodržanie pravidiel medzinárodného obchodu‘.
- 134 [127] Spojené štáty americké sa nakoniec v dôsledku záväzku Spoločenstva vytvoriť výlučne tarifný režim pre dovoz banánov pred 1. januárom

2006 rozhodli podľa memoranda o porozumení z 11. apríla 2001 dočasne pozastaviť ukladanie svojej colnej prirážky.

135 [128] Takýto výsledok však mohol byť ohrozený, ak by súd Spoločenstva na účely náhrady škody spôsobenej žalobcom vykonával preskúmanie legálnosti konania v tomto prípade žalovaných inštitúcií vo vzťahu k pravidlám WTO.

136 [129] V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že ako výslovne zdôraznili Spojené štáty americké, memorandum o porozumení z 11. apríla 2001 samo osebe nepredstavuje riešenie dosiahnuté spoločnou dohodou v zmysle článku 3 ods. 6 DUS, a že otázka uskutočnenia odporúčaní a rozhodnutí OUS Spoločenstvom zostala 12. júla 2001, teda po dni podania prejednávanej žaloby, na programe zasadnutia OUS.

137 [130] Z toho vyplýva, že inštitúcie Spoločenstva nezamýšľali zmenou sporného režimu Spoločenstva pre dovoz banánov vykonať konkrétne záväzky vyplývajúce z pravidiel WTO, s ohľadom na ktoré OUS konštatoval nezlučiteľnosť tohto režimu.“

48 Súd prvého stupňa taktiež úplne vylúčil uplatnenie výnimky založenej na výslovnom odkaze na konkrétne ustanovenia dohôd WTO, po tom, ako predovšetkým konštatoval v bodoch 142 rozsudku FIAMM a 135 rozsudku Fedon, že „z preambuly rôznych nariadení, ktorými sa mení a dopĺňa režim dovozu banánov... nevyplýva, že zákonodarca Spoločenstva odkazoval na konkrétne ustanovenia dohôd WTO, keď zamýšľal zosúladiť tento režim s týmito dohodami“.

49 Súd prvého stupňa teda v bodoch 144 a 145 rozsudku FIAMM, ako aj v bodoch 137 a 138 rozsudku Fedon rozhodol, že „bez ohľadu na zásah v podobe konštatovania

nezlučiteľnosti pochádzajúci od OUS nie sú pravidlá WTO v prejednávanej veci normami, s ohľadom na ktoré sa môže preskúmať legálnosť konania inštitúcií, a to ani z dôvodu osobitných záväzkov, ktorých uskutočnenie Spoločenstvo údajne malo v úmysle, ani z dôvodu výslovného odkazu na konkrétne ustanovenia“ a že „žalobcovia nemôžu na účely svojho návrhu na náhradu škody s úspechom tvrdiť, že konanie vytýkané Rade a Komisii je v rozpore s pravidlami WTO“.

50 Tým, že Súd prvého stupňa v bode 146 rozsudku FIAMM a v bode 139 rozsudku Fedon uviedol, že „výhrady vyvedené žalobcami z porušenia zásad ochrany legitímnej dôvery a právnej istoty, práva vlastníť majetok a práva na slobodný výkon podnikateľskej činnosti, a nakoniec z nedodržania zásady riadnej správy vecí verejných sú založené na predpoklade rozporu konania vytýkaného žalovaným inštitúciám s pravidlami WTO“, pričom z toho v bodoch 147 a 140 uvedených rozsudkov vyvodil, že „keďže tieto normy nepatria medzi tie normy, s ohľadom na ktoré súd Spoločenstva skúma legálnosť konania inštitúcií Spoločenstva, tieto výhrady je v dôsledku toho nutné taktiež odmietnuť“.

51 Vzhľadom na uvedené Súd prvého stupňa v bode 149 rozsudku FIAMM a v bode 142 rozsudku Fedon konštatoval, že „keďže nie je možné preukázať protiprávnosť konania vytýkaného žalovaným inštitúciám, jedna z troch kumulatívnych podmienok vzniku mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva z dôvodu protiprávneho konania jeho inštitúcií nie je splnená“. V dôsledku toho zamietol prvý žalobný návrh žalobcov.

52 Čo sa týka žalobného návrhu založeného na režime mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva, aj v prípade, že nedošlo k protiprávnemu konaniu inštitúcií, Súd prvého stupňa najskôr potvrdil existenciu takého režimu v bodoch 157 až 160 rozsudku FIAMM a v bodoch 150 až 153 rozsudku Fedon. V tejto súvislosti uviedol:

- „157 [150] Pokiaľ protiprávnosť konania inštitúcie Spoločenstva nie je preukázaná, ako je to aj v prejednávanej veci, nevyplýva z toho, že podniky, ktoré musia ako kategória podnikateľských subjektov znášať neprimeranú časť nákladov vyplývajúcich z obmedzenia prístupu na vývozné trhy, nemôžu v žiadnom prípade získať náhradu škody na základe mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 29. septembra 1987, De Boer Buizen/Rada a Komisia, 81/86, Zb. s. 3677, bod 17).
- 158 [151] Článok 288 druhý odsek ES totiž ustanovuje povinnosť, ktorá ukladá Spoločenstvu nahradiť škody spôsobené jeho inštitúciami v súlade so ‚zásadami spoločnými pre právne poriadky členských štátov‘, bez toho, aby tým obmedzoval dosah týchto zásad len na režim mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva za protiprávne konanie uvedených inštitúcií.
- 159 [152] Vnútroštátne právne úpravy mimozmluvnej zodpovednosti umožňujú jednotlivcom, aj keď na rôznej úrovni, v špecifických oblastiach a podľa rôznych podmienok, dosiahnuť na súde náhradu určitých škôd aj v prípade, že nedošlo k protiprávnemu konaniu pôvodcu škody.
- 160 [153] V prípade, že je škoda spôsobená konaním inštitúcií Spoločenstva, ktorého protiprávnosť sa nepreukázala, mimozmluvná zodpovednosť Spoločenstva môže vzniknúť, pokiaľ sú súčasne splnené podmienky týkajúce sa existencie škody, príčinnej súvislosti medzi škodou a konaním inštitúcií Spoločenstva, ako aj neobvyklej a osobitej povahy predmetnej škody (pozri rozsudok z 15. júna 2000, Dorsch Consult/Rada a Komisia, [C-237/98 P, Zb. s. I-4549], bod 19).“

53 Súd prvého stupňa následne rozhodol o existencii skutočnej a určitej škody podľa návrhov žalobcov.

54 Okrem toho rozhodol o existencii priamej príčinnej súvislosti medzi na jednej strane konaním žalovaných inštitúcií v oblasti dovozu banánov do Spoločenstva a na druhej strane škodou, ktorá žalobcom takto vznikla.

55 Napokon sa Súd prvého stupňa domnieval, že škoda, ktorú FIAMM a Fedon utrpeli, nebola neobvyklej povahy, v dôsledku čoho zamietol ich žaloby z dôvodu, že sa zakladali na režime zodpovednosti Spoločenstva v prípade neexistencie protiprávneho konania jeho orgánov.

56 K takému záveru Súd prvého stupňa dospel predovšetkým po tom, ako v bodoch 205 a 207 rozsudku FIAMM, ako aj v bodoch 194 a 196 rozsudku Fedon uviedol:

„205 [194] Je... potrebné konštatovať, že možnosť pozastavenia tarifných koncesií, čo je opatrenie upravené dohodami WTO a eventualita, ktorá sa objavuje v prejednávanej veci, je jednou z [neistôt] vlastných súčasnému systému medzinárodného obchodu. Túto [neistotu] teda povinne znáša každý podnikateľ, ktorý sa rozhodne uviesť svoje výrobky na trh niektorého z členov WTO.

...

207 [196] Z článku 22 ods. 3 písm. b) a c) DUS, medzinárodného nástroja, ktorý je uverejňovaný spôsobom zaručujúcim, že ho poznajú podnikateľské subjekty Spoločenstva, navyše vyplýva, že sťažujúci sa člen WTO sa môže usilovať o pozastavenie koncesií alebo iných záväzkov v iných sektoroch, než v ktorých porota alebo odvolací orgán konštatoval porušenie dotknutým členom, či už podľa tej istej dohody alebo podľa inej dohody WTO.“

Návrhy účastníkov konania a konanie pred Súdny dvorom

57 FIAMM vo veci C-120/06 P a Fedon vo veci C-121/06 P navrhujú zrušenie rozsudku FIAMM, resp. rozsudku Fedon. Jeden aj druhý uvádzajú dva odvolacie dôvody na podporu svojich odvolaní.

58 Prvým odvolacím dôvodom tvrdia, že napadnuté rozsudky nie sú odôvodnené, ani dôvodné vo vzťahu k jednému z hlavných tvrdení uvádzaných v ich žalobách o zodpovednosti z dôvodu protiprávneho konania Spoločenstva, čo je tvrdenie založené na priamom účinku rozhodnutí OUS.

59 Svojím druhým odvolacím dôvodom FIAMM a Fedon tvrdia, že rozhodnutím o neexistencii neobvyklej povahy škody, ktorá im vznikla, a z tohto dôvodu zamietnutím ich žaloby o náhradu škody založenej na režime zodpovednosti uplatniteľnej v prípade, že nedošlo k protiprávnemu konaniu orgánov Spoločenstva, Súd prvého stupňa dostatočne neodôvodnil svoje úvahy, ktoré sú nelogické a v rozpore s ustálenou judikatúrou v danej oblasti.

60 Okrem toho obaja navrhujú, aby Súdny dvor:

— rozhodol vo veci samej tak, že sa im prizná právo na náhradu škody vyplývajúce zo zodpovednosti žalovaných za protiprávne konanie alebo zákonné konanie,

— v každom prípade zaviazal žalované na náhradu trov odvolacieho konania a trov konania na prvom stupni.

61 Subsidiárne FIAMM a Fedon navrhujú, aby im Súdny dvor priznal spravodlivé odškodnenie z dôvodu neprimeranej dĺžky konania pred Súdom prvého stupňa a prijal ďalšie opatrenia potrebné na zabezpečenie spravodlivosti.

62 Rada navrhuje, aby Súdny dvor:

— nahradil niektoré body odôvodnenia Súdu prvého stupňa alebo čiastočne zrušil napadnuté rozsudky vyhlásením mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva za neuplatniteľnú v prípade neexistencie protiprávneho konania z dôvodu nevykonania normotvornej činnosti, alebo subsidiárne rozhodnutím, že základné prvky pre vznik takejto zodpovednosti neexistujú,

— zamietol odvolania ako nedôvodné,

— zaviazal odvolateľov na náhradu trov konania.

63 Komisia navrhuje, aby Súdny dvor:

— zamietol odvolania a v rozsahu, v akom to považuje za potrebné, zmenil odôvodnenia napadnutých rozsudkov,

— subsidiárne zamietol návrhy na náhradu škody, predložené na prvom stupni,

— subsidiárne v druhom rade vrátil vec Súdu prvého stupňa na ďalšie konanie podľa článku 61 Štatútu Súdneho dvora a na vyčíslenie nahraditeľnej ujmy,

— zaviazal odvolateľov na náhradu trov konania.

⁶⁴ Španielske kráľovstvo tak vo veci C-120/06 P, v ktorej predložilo svoje vyjadrenie ako účastník konania pred Súdom prvého stupňa, ako aj vo veci C-121/06 P, v ktorej je vedľajším účastníkom konania pred Súdny dvorom, navrhuje, aby Súdny dvor:

— zamietol odvolanie v rozsahu, v akom sa týka zodpovednosti žalovaných inštitúcií za protiprávne konanie,

— čiastočne zrušil napadnutý rozsudok a rozhodol o neexistencii zodpovednosti za zákonné konanie v právnom poriadku Spoločenstva alebo subsidiárne zamietol odvolanie v rozsahu, v akom sa týka zodpovednosti žalovaných inštitúcií za zákonné konanie, alebo subsidiárne v druhom rade, zamietol návrh na náhradu škody za zákonné konanie, ktorý predložili žalobcovia,

— vyhlásil návrh na náhradu škody z dôvodu neprimeranej dĺžky konania pred Súdom prvého stupňa za neprípustný,

— zaviazal odvolateľov na náhradu trov konania.

- 65 Po predložení vyjadrení Rady a Komisie k odvolaniu vo veciach C-120/06 P a C-121/06 P a vyjadrenia Španielskeho kráľovstva k odvolaniu vo veci C-120/06 P bolo podnikom FIAMM a Fedon na základe ich návrhu povolené predložiť repliku podľa článku 117 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.
- 66 Pokiaľ ide o vec C-120/06 P, FIAMM doručil faxom do kancelárie Súdneho dvora repliku a vyjadrenie k vzájomnému odvolaniu Rady v lehotách uvedených v odsekoch 1 a 2 článku 117 tohto rokovacieho poriadku. Originál týchto vyjadrení však nebol doručený do kancelárie Súdneho dvora v lehote desiatich dní podľa článku 37 ods. 6 daného poriadku. V dôsledku toho sa na tieto dokumenty, ako aj ich originály neskoro doručené kancelárii Súdneho dvora neprihliada a boli vrátené podniku FIAMM.
- 67 Čo sa týka veci C-121/06 P, Fedon nedoručil repliku ani vyjadrenie k vzájomnému odvolaniu Rady. Fedon a Komisia okrem toho predložili svoje pripomienky k vyjadreniu vedľajšieho účastníka konania – Španielskeho kráľovstva.

O prvom dôvode hlavných odvolaní

Argumentácia účastníkov konania

- 68 FIAMM a Fedon svojím prvým dôvodom tvrdia, že napadnuté rozsudky nie sú odôvodnené a dôvodné vo vzťahu k jednému z hlavných tvrdení uvádzaných v ich žalobách o zodpovednosti z dôvodu protiprávneho konania Spoločenstva.

69 Ako Súd prvého stupňa v bode 100 rozsudku FIAMM a v bode 93 rozsudku Fedon už uviedol, tieto dva podniky trvali na tom, tak počas písomnej časti konania, ako aj na pojednávaní, že osobitné právne účinky sa viažu na rozhodnutie OUS z 25. septembra 1997 odsudzujúce Spoločenstvo. Taktiež uviedli, že existencia takého rozhodnutia predstavuje popri dvoch druhoch už ustálených výnimiek v už citovaných rozsudkoch Fediol/Komisia a Nakajima/Rada tretí prípad, v ktorom by malo byť prípustné odvolávať sa pred súdom Spoločenstva na porušenie dohôd WTO inštitúciami Spoločenstva, predovšetkým výlučne na účely náhrady škody.

70 Pritom posúdenie Súdu prvého stupňa a jednoduchý odkaz na skoršiu judikatúru v bodoch 110 až 112 rozsudku FIAMM a v bodoch 103 až 105 rozsudku Fedon nie sú v tejto súvislosti relevantné, pretože uvedená judikatúra rozhodovala o inej otázke, konkrétne, či je možné sa odvolávať na hmotnoprávne pravidlo obsiahnuté v dohodách WTO, aby bola preskúmaná zákonnosť právnej úpravy Spoločenstva, a prípadne vyhlásená táto právna úprava za neuplatniteľnú.

71 Ako predovšetkým z bodov 114 a 115 rozsudku FIAMM a z bodov 107 a 108 rozsudku Fedon vyplýva, Súd prvého stupňa zohľadnil rozhodnutie OUS z 25. septembra 1997 len na určenie, či je na toto rozhodnutie uplatniteľná v danej veci niektorá z dvoch už judikatúrou zakotvených výnimiek o neexistencii priameho účinku dohôd WTO.

72 Takto Súd prvého stupňa nezohľadnil náležitým spôsobom tvrdenia podnikov FIAMM a Fedon založené na tom, že po uplynutí primeranej lehoty stanovenej na vykonanie rozhodnutia OUS z 25. septembra 1997 má Spoločenstvo len dve možnosti, a to dosiahnuť alebo nedosiahnuť súlad s týmto rozhodnutím. Pružnosť systému mechanizmu urovnávania sporov v rámci WTO, ktorá umožňuje dotknutým stranám predovšetkým dohodnúť riešenie a na ktorej spočíva judikatúra uvedená

v bode 112 rozsudku FIAMM a v bode 105 rozsudku Fedon zakotvujúca nemožnosť preskúmania zákonnosti právnej úpravy Spoločenstva vzhľadom na dohody WTO, neplatí v tomto prípade. Za týchto okolností nič nebráni tomu, aby bol priamy účinok priznaný rozhodnutiu OUS.

- 73 Navyše rozhodnutie o protiprávnosti, ktoré len stanovuje, že nebolo v stanovenej lehote dodržané rozhodnutie OUS z 25. septembra 1997, nevyžaduje meritórne preskúmanie príslušného opatrenia Spoločenstva, a preto nemôže mať vplyv na spôsob, akým sa Spoločenstvo rozhodne vyriešiť túto protiprávnosť, pričom je možné akékoľvek riešenie, ak je v súlade s dohodami WTO a je prijaté druhou stranou.
- 74 Súd prvého stupňa tiež náležitým spôsobom nezohľadnil tvrdenie podnikov FIAMM a Fedon, podľa ktorého žaloba o náhradu škody, na rozdiel od návrhu na zrušenie alebo návrhu na začatie prejudiciálneho konania na posúdenie platnosti, nemôže viesť k odstráneniu alebo spôsobeniu neuplatniteľnosti dotknutého aktu Spoločenstva, a tak zbaviť orgány zmluvných strán dohôd WTO možnosti dohodnúť riešenia. Táto argumentácia je o to relevantnejšia, že v danom prípade návrh na náhradu škody je skúmaný po skončení sporu.
- 75 Na základe týchto úvah je odôvodnené zamietnuť tvrdenie, ktoré bolo pripomenuté v bode 111 rozsudku FIAMM a v bode 104 rozsudku Fedon a ktoré sa zakladá na tom, že dohody WTO sú založené na reciprocite a vzájomných výhodách.
- 76 Rada sa domnieva, že Súd prvého stupňa dobre posúdil možnosť odvolávať sa na pravidlá WTO a súčasne na rozhodnutie OUS z 25. septembra 1997, ako to vyplýva predovšetkým z bodu 129 rozsudku FIAMM a z bodu 122 rozsudku Fedon.

- 77 Napadnuté rozsudky sú okrem toho v súlade s judikatúrou, podľa ktorej dohody WTO v zásade nepatria k normám, s ohľadom na ktoré súd Spoločenstva skúma zákonnosť konania inštitúcií Spoločenstva, a Súd prvého stupňa správne posúdil, že nijaká z dvoch prípustných výnimiek z tohto pravidla nie je uplatniteľná v tejto veci.
- 78 Keďže cieľom dohôd WTO nie je priznať práva jednotlivcom, ani prípadné porušenie týchto dohôd nemôže byť dôvodom pre vznik zodpovednosti Spoločenstva, pretože by to mohlo ohroziť manévrovací priestor, ktorý majú členovia WTO, aby vyhoveľi alebo nevyhoveľi rozhodnutiu OUS.
- 79 Rada sa okrem toho domnieva, že rozlišovanie, ako ho používajú žalobcovia, medzi právnymi účinkami viažucimi sa na rozhodnutie OUS a účinkami vyplývajúcimi z hmotnoprávnych pravidiel, ktorých porušenie bolo týmto rozhodnutím konštatované, je umelé. Takéto rozhodnutie je totiž možné zohľadniť v rámci návrhu na náhradu škody, len ak bol predtým určený priamy účinok uvedených hmotnoprávnych pravidiel.
- 80 Podľa Komisie FIAMM a Fedon neuviedli v prvostupňovom konaní možnosť odvolať sa priamo na rozhodnutie OUS ako osobitnú a samostatnú teóriu, na ktorej základe by bolo možné stanoviť protiprávnosť konania Spoločenstva, ani na to nezažerali svoju argumentáciu. Uvedení účastníci v podstate rozvinuli klasickú argumentáciu s cieľom preukázať, že neprijatie právnej úpravy Spoločenstva, ktorou by sa vyhoveľo dohodám WTO po rozhodnutí OUS z 25. septembra 1997, viedlo k porušeniu pravidiel vyššej právnej sily.
- 81 Len subsidiárne FIAMM a Fedon tvrdili, bez toho, aby toto tvrdenie akokoľvek rozvinuli a podporili, že aj keď dohody WTO nie sú priamo uplatniteľné, musí byť priamy účinok priznaný rozhodnutiu OUS z 25. septembra 1997.

- 82 Súd prvého stupňa, ktorý navyše nie je povinný sa vyjadriť ku každému tvrdeniu žalobcov, posúdil náležitým spôsobom argumentáciu podnikov FIAMM a Fedon, pričom sa v bodoch 108 až 150 rozsudku FIAMM a v bodoch 101 až 143 rozsudku Fedon zamerail predovšetkým na preskúmanie konania inštitúcií Spoločenstva, pričom v bodoch 108 a 144 rozsudku FIAMM a v bodoch 101 a 137 rozsudku Fedon odkázal na účinky rozhodnutia OUS z 25. septembra 1997. Vzhľadom na odôvodnenie napadnutých rozsudkov, hoci len implicitné, boli FIAMM a Fedon okrem toho schopní pochopiť dôvody, pre ktoré Súd prvého stupňa rozhodol, že sa ani v dôsledku rozhodnutia OUS nepreukázalo protiprávne konanie inštitúcií.
- 83 Ak by však Súdny dvor mal odôvodnenie napadnutých rozsudkov považovať za nedostatočné, mohol by potvrdiť ich výrok a doplniť toto odôvodnenie.
- 84 Otázka, či sa osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktorým bola spôsobená škoda, môžu odvolávať na dohody WTO, aby tak spochybnili platnosť právnej úpravy Spoločenstva v prípade, keď sa rozhodnutím OUS rozhodlo o nezlučiteľnosti tejto právnej úpravy s uvedenými dohodami a keď primeraná lehota stanovená na dosiahnutie súladu s týmto rozhodnutím uplynula, bola totiž už Súdnym dvorom rozhodnutá záporne v rozsudku z 1. marca 2005, Van Parys (C-377/02, Zb. s. I-1465).
- 85 Akékoľvek rozlišovanie medzi preskúmaním zákonnosti konania Spoločenstva na účely vyhlásenia neplatnosti alebo takéto preskúmanie na účely odškodnenia by bolo v tejto súvislosti irelevantné. Navyše odškodnenie odvetvia postihnutého opatreniami pozastavenia, ktoré sú v súlade s dohodami WTO, by škodilo nastoleniu rovnováhy koncesí, ku ktorým tieto opatrenia prispievajú, a teda by škodilo reciprocite.
- 86 Španielske kráľovstvo tiež zastáva názor, že napadnuté rozsudky dostatočne spĺňajú povinnosť odôvodnenia. Súd prvého stupňa sa totiž už v bode 100 rozsudku FIAMM a v bode 93 rozsudku Fedon vysporiadal s tvrdením podnikov FIAMM a Fedon týkajúcim sa priameho účinku rozhodnutia OUS, pričom v bodoch 116 až 150 rozsudku FIAMM, ako aj v bodoch 109 až 143 rozsudku Fedon zamietol toto tvrdenie, keď

preskúmal otázku, či existencia takéhoto rozhodnutia oprávňuje súd Spoločenstva preskúmať zákonnosť konania inštitúcií Spoločenstva s ohľadom na pravidlá WTO.

87 Okrem toho Súd prvého stupňa sa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď rozhodol, že v tejto veci nie je možné vykonať takéto preskúmanie. Predovšetkým riziko, ktoré by vystavilo Spoločenstvo žalobám o určenie zodpovednosti, by oslabilo jeho postavenie a viedlo ho k nevyužitiu všetkých možností postupu pri urovnávaní sporov, medzi ktorými je najmä možnosť prijatia odvetných opatrení druhou stranou a následné hľadanie riešenia.

88 Navyše nič právne neumožňuje vykonať rozlišovanie medzi preskúmaním zákonnosti konania Spoločenstva na účely zrušenia alebo na účely odškodnenia, pretože kritériá takéhoto preskúmania sú nemenné a nemôžu predovšetkým závisieť od toho, či škoda vznikla alebo nevznikla, alebo od určenia okamihu, kedy sa táto škoda uplatňuje.

Posúdenie Súdnyim dvorom

89 Predovšetkým treba uviesť, ako už viedol generálny advokát v bode 20 svojich návrhov, že hoci prvý odvolací dôvod sa podľa svojho názvu snaží preukázať nedostačujúce odôvodnenie napadnutých rozsudkov, z preskúmania obsahu odvolaní vyplýva, že tieto obsahujú základné výhrady voči rozhodnutiu v týchto rozsudkoch, konkrétne výhrady, na ktoré bola zameraná podstata diskusie účastníkov konania tak počas písomnej časti konania, ako aj na pojednávaní. Aby mohlo byť rozhodnuté o prvom odvolacom dôvode, je potrebné rozlišovať dve časti, ktoré tento dôvod obsahuje, pričom prvá časť je založená na nedostatku odôvodnenia napadnutých rozsudkov a druhá časť na nesprávnom právnom posúdení Súdnom prvého stupňa týkajúcom sa

podmienok vzniku zodpovednosti Spoločenstva na základe protiprávneho konania jeho orgánov.

O prvej časti odvolacieho dôvodu

- 90 Otázka, či odôvodnenie rozsudku Súdu prvého stupňa je rozporuplné alebo nedostačonné, predstavuje právnu otázku, ktorej zodpovedania sa možno v rámci odvolania dovolávať (pozri najmä rozsudok z 11. januára 2007, Technische Glaswerke Ilmenau/Komisnia, C-404/04 P, bod 90).
- 91 V tejto súvislosti je však potrebné v prvom rade pripomenúť, že ako už Súdny dvor opakovane rozhodol, povinnosť Súdu prvého stupňa odôvodniť svoje rozhodnutia nemôže byť vykladaná tak, že zahŕňa aj povinnosť Súdu prvého stupňa detailne odpovedať na každé tvrdenie, ktorého sa dovoláva odvolateľ, najmä keď nie je dostatočne jasné a presné (pozri najmä rozsudky zo 6. marca 2001, Connolly/Komisnia, C-274/99 P, Zb. s. I-1611, bod 121; z 11. septembra 2003, Belgicko/Komisnia, C-197/99 P, Zb. s. I-8461, bod 81, a Technische Glaswerke Ilmenau/Komisnia, už citovaný, bod 90).
- 92 Pritom preskúmanie žalôb predložených podnikmi FIAMM a Fedon na Súde prvého stupňa preukázalo, že tvrdenie týkajúce sa prípadného priameho účinku rozhodnutia OUS z 25. septembra 1997 sa vôbec nenachádzalo v tej časti žalôb, ktorou sa domáhali určenia existencie alebo možnosti sa odvolávať na porušenie dohôd WTO Spoločenstvom. Toto tvrdenie sa totiž nachádza v tej časti žalôb, ktorou sa snažili preukázať, že pravidlá vyššej právnej sily, ktorých porušenie takto tvrdili a medzi ktorými sa predovšetkým nachádzajú zásada *pacta sunt servanda* a dohody WTO, sú „určené na ochranu jednotlivcov“ a z tohto pohľadu by tak bola splnená jedna z podmienok, ktorou judikatúra podmieňuje možnosť uplatnenia zodpovednosti Spoločenstva za protiprávne konanie jeho inštitúcií.

- 93 Ďalej toto tvrdenie bolo vo vyššie uvedenej súvislosti spomenuté len obzvlášť subsidiárne, pričom FIAMM a Fedon len uviedli, že ak sa dohodám WTO nemá priznať priamy účinok a povaha opatrenia zameraného na ochranu jednotlivcov, ktoré z tohto priameho účinku vyplýva, musia byť priznané rozhodnutiam OUS.
- 94 Nakoniec uvedené tvrdenie sa nachádza len v dvoch zo 177 bodov žaloby podniku FIAMM a v poznámke pod čiarou v žalobe podniku Fedon, pričom nebolo ani v týchto žalobách, ani v neskôr podaných replikách podnikov FIAMM a Fedon nijako osobitne rozvinuté, ani doplnené osobitnou argumentáciou, ktorá by ho podporila.
- 95 Z uvedeného vyplýva, na rozdiel od toho čo tvrdia FIAMM a Fedon vo svojich veľmi osobitných úvahách týkajúcich sa tejto otázky v odvolaniach pod zámenkou návrhu na preskúmanie odôvodnenia napadnutých rozsudkov, pričom vo svojich žalobách pred Súdom prvého stupňa vôbec s jasnosťou a presnosťou, aká by sa vyžadovala, neuviedli, že by prípadný priamy účinok viažuci sa na rozhodnutia OUS mal odôvodňovať to, že jeho nedodržanie by malo byť zakotvené ako nová a tretia výnimka zo zásady nemožnosti odvolávať sa na dohody WTO na účely preskúmania zákonnosti aktov sekundárneho práva Spoločenstva. Ako zo žaloby podniku Fedon a z repliky podniku FIAMM vyplýva, títo odvolatelia sa naopak výslovne odvolávali na jednu z dvoch výnimiek z nemožnosti sa odvolávať, ktoré sú bežne prípustné, pričom tvrdili, že Spoločenstvo malo v uvedenom prípade uviesť, že zamýšľalo vykonať konkrétny záväzok prijatý v rámci GATT.
- 96 V druhom rade treba tiež pripomenúť, že povinnosť odôvodnenia neukladá Súdu prvého stupňa povinnosť vypracovať odôvodnenie, ktoré by vyčerpávajúcim spôsobom rozoberalo jednotlivo všetky úvahy vyjadrené účastníkmi sporu, a že odôvodnenie teda môže byť implicitné, avšak pod podmienkou, že umožní zúčastneným osobám oboznámiť sa s dôvodmi, pre ktoré Súd prvého stupňa neprijal ich tvrdenia a poskytne Súdnemu dvoru dostatok prostriedkov, aby mohol vykonať svoje preskúmanie (pozri najmä rozsudky zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 372, a z 25. októbra 2007, Komninou a i./Komisia, C-167/06 P, bod 22).

- 97 Pritom z bodu 108 rozsudku FIAMM a z bodu 101 rozsudku Fedon v prvom rade vyplýva, že v prejednávacom prípade Súd prvého stupňa sa snažil vyriešiť otázku, či dohody WTO, vrátane DUS a jeho ustanovení týkajúcich sa vykonaní rozhodnutí OUS, priznávajú osobám podliehajúcim súdnej právomoci právo odvolávať sa na ne pred súdom s cieľom spochybníť platnosť právnej úpravy Spoločenstva „v prípade, ak OUS vyhlásil, že tak táto právna úprava, ako aj následná právna úprava Spoločenstva, prijatá predovšetkým s cieľom dosiahnuť súlad s predmetnými pravidlami WTO, sú nezlučiteľné s týmito pravidlami“.
- 98 Ďalej Súd prvého stupňa, odvolávajúc sa taktiež na takto definované „dohody WTO“, spresnil v bodoch 110 až 112 rozsudku FIAMM a v bodoch 103 až 105 rozsudku Fedon, že podľa ustálenej judikatúry a z dôvodov, ktoré pripomenul, uvedené dohody v zásade nepatria k normám, s ohľadom na ktoré súd Spoločenstva skúma zákonnosť konania inštitúcií Spoločenstva.
- 99 Napokon treba uviesť, že napadnuté rozsudky sa skutočne venujú dôležitým úvahám právneho dosahu, ktorý sa môže týkať rozhodnutia OUS, predovšetkým v prípade, že uplynula lehota stanovená na vykonanie tohto rozhodnutia.
- 100 Uvedené úvahy sa síce nachádzajú v tých častiach napadnutých rozsudkov, v ktorých Súd prvého stupňa preskúmal, či je v prejednávanej veci uplatniteľná niektorá z dvoch tradične podľa judikatúry prípustných výnimiek zo zásady nemožnosti jednotlivcov odvolávať sa na dohody WTO, nič to však nemení na skutočnosti, že posúdenie Súdu prvého stupňa v tejto súvislosti odpovedá síce implicitne, avšak určito na konkrétne tvrdenia, pričom podľa odvolaní sa Súd prvého stupňa s nimi nevysporiadal.
- 101 Najmä z bodov 129 až 131 rozsudku FIAMM a z bodov 122 až 124 rozsudku Fedon vyplýva, že Súd prvého stupňa po preskúmaní relevantných ustanovení DUS predovšetkým rozhodol, že uplynutím lehoty stanovenej pre Spoločenstvo na zosúladienie jeho režimu pre dovoz banánov s rozhodnutím OUS z 25. septembra 1997 neboli vyčerpané spôsoby riešenia sporov, ktoré DUS ponúka. V tejto súvislosti Súd prvého

stupňa tiež uviedol, že preskúmanie zákonnosti konania žalovaných inštitúcií by mohlo oslabiť postavenie vyjednávačov Spoločenstva pri hľadaní riešenia sporu, ktoré by bolo vzájomne prijateľné a v súlade s pravidlami WTO, a prípadne takto zbaviť normotvorné a výkonné orgány niektorej zmluvnej strany možnosti ponúknuť predovšetkým článkom 22 DUS aspoň dočasne dosiahnuť dohodnuté riešenie.

¹⁰² Navyše treba zdôrazniť, že v bode 132 rozsudku FIAMM a v bode 125 rozsudku Fedon uzavrel Súd prvého stupňa svoje posúdenie rozhodnutím, že odvolatelia z článkov 21 a 22 DUS nesprávne vyvodili povinnosť zaťažujúcu člena WTO dosiahnuť v stanovenej lehote súlad s odporúčaniami a rozhodnutiami orgánov WTO a nesprávne tvrdili, že rozhodnutia OUS sú vykonateľné, pokiaľ ich jednohlasne nenapadnú zmluvné strany.

¹⁰³ Takýmto rozhodnutím sa Súd prvého stupňa vyjadril prinajmenšom implicitne k tvrdeniu odvolateľov, podľa ktorého má byť priznaný priamy účinok takým odporúčaniam alebo rozhodnutiam, ktorým uplynula lehota na ich vykonanie.

¹⁰⁴ Z toho všetkého vyplýva, že odôvodnenie napadnutých rozsudkov dostatočne odpovedá na argumentáciu žalobcov v prvom stupni konania a predovšetkým umožňuje Súdnemu dvoru vykonať svoje súdne preskúmanie, takže prvá časť tohto odvolacieho dôvodu musí byť vyhlásená za nedôvodnú.

O druhej časti odvolacieho dôvodu

- 105 Čo sa týka druhej časti prvého odvolacieho dôvodu, založenej na nesprávnom právnom posúdení podmienok, za ktorých môže byť uplatnená zodpovednosť za protiprávne konanie Spoločenstva, treba uviesť toto.
- 106 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora z článku 288 druhého odseku ES vyplýva, že vznik mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva a nárok na náhradu spôsobenej škody sú podmienené súčasným splnením niekoľkých podmienok, a to protiprávnosťou konania vytýkaného inštitúciám, existenciou škody a existenciou príčinnej súvislosti medzi konaním a uvádzanou škodou (pozri najmä rozsudky z 29. septembra 1982, *Oleifici Mediterranei/EHS*, 26/81, Zb. s. 3057, bod 16, a z 15. septembra 1994, *KYDEP/Rada a Komisia*, C-146/91, Zb. s. I-4199, bod 19).
- 107 V tomto prípade žalobcovia pred Súdom prvého stupňa na podporu svojho návrhu na náhradu škody v podstate tvrdili, že inštitúcie Spoločenstva konali protiprávne, a teda so zavinením, keď neuviedli v primeranej lehote stanovenej Spoločenstvom na tento účel právnu úpravu Spoločenstva do súladu s dohodami WTO po tom, ako OUS rozhodol o nezlučiteľnosti danej právnej úpravy s uvedenými dohodami.
- 108 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že účinky ustanovení dohôd uzavretých medzi Spoločenstvom a tretími štátmi v právnom poriadku Spoločenstva nemožno určiť bez ohľadu na ich medzinárodný vznik. Podľa zásad medzinárodného práva inštitúcie Spoločenstva, ktoré majú právomoc vyjednávať a uzatvoriť takú dohodu, môžu s tretími štátmi dohodnúť účinky ustanovení tejto dohody vo vnútroštátnych právnych poriadkoch zmluvných strán. V prípade, že táto otázka nie je v danej dohode výslovne upravená, prináleží príslušným súdom, a v tejto veci Súdnemu dvoru, aby v rámci svojej právomoci, ktorá mu je zverená Zmluvou ES, rozhodol o tejto otázke rovnako ako o akejkoľvek inej otázke výkladu v súvislosti s uplatňovaním predmetnej dohody v Spoločenstve (pozri najmä rozsudky z 26. októbra 1982, *Kupferberg*,

104/81, Zb. s. 3641, bod 17, a Portugalsko/Rada, už citovaný, bod 34), pričom musí prihliadnúť najmä na účel, štruktúru alebo znenie tejto dohody (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. októbra 1994, Nemecko/Rada, C-280/93, Zb. s. I-4973, bod 110).

109 Preto prináleží predovšetkým Súdnemu dvoru na základe vyššie uvedených kritérií určiť, či ustanovenia medzinárodnej dohody priznávajú osobám podliehajúcim súdnym orgánom Spoločenstva právo odvolávať sa na ne pred súdom s cieľom spochybniť platnosť určitého aktu Spoločenstva (pozri, čo sa týka dohody GATT z roku 1947, rozsudok z 12. decembra 1972, International Fruit Company a i., 21/72 až 24/72, Zb. s. 1219, bod 19).

110 V tejto súvislosti predovšetkým z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že Súdny dvor zastáva názor, že môže pristúpiť ku skúmaniu platnosti sekundárnej legislatívy Spoločenstva vzhľadom na medzinárodnú dohodu, iba ak charakter a štruktúra uvedenej dohody tomu nebránia, a okrem toho, ak sa jej ustanovenia z pohľadu ich obsahu zdajú byť nepodmienečné a dostatočne presné (pozri najmä rozsudok z 3. júna 2008, Intertanko a i., C-308/06, Zb. s. I-4057, bod 45 a citovanú judikatúru).

111 Čo sa týka presnejšie dohôd WTO, z ustálenej judikatúry vyplýva, že dohody WTO vzhľadom na ich charakter a štruktúru v zásade nepatria k normám, s ohľadom na ktoré súd Spoločenstva skúma zákonnosť konania inštitúcií Spoločenstva (pozri najmä rozsudky Portugalsko/Rada, už citovaný, bod 47; Biret International/Rada, už citovaný, bod 52, a Van Parys, už citovaný, bod 39).

112 Súd Spoločenstva by mal právomoc preskúmať zákonnosť dotknutého aktu Spoločenstva s ohľadom na pravidlá WTO len za predpokladu, že Spoločenstvo chcelo vykonať konkrétny záväzok prijatý v rámci WTO, alebo v prípade, že akt Spoločenstva výslovne odkazuje na konkrétne ustanovenia dohôd WTO (rozsudky Biret International/Rada, už citovaný, bod 53, ako aj Van Parys, už citovaný, bod 40 a citovaná judikatúra).

- 113 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že spoločná organizácia trhu v oblasti banánov, ktorá bola zavedená nariadením č. 404/93 a následne zmenená a doplnená, nesmeruje k zabezpečeniu vykonateľnosti osobitných povinností prevzatých v rámci GATT do právneho poriadku Spoločenstva a ani výslovne neodkazuje na jej konkrétne ustanovenia (uznesenie OGT Fruchthandelsgesellschaft, už citované, bod 28).
- 114 Čo sa presnejšie týka nariadenia č. 1637/98 a nariadení prijatých na jeho vykonanie, Súdny dvor v bode 52 už citovaného rozsudku Van Parys uviedol, že tieto akty tiež výslovne neodkazujú na špecifické ustanovenia dohôd WTO.
- 115 V tom istom rozsudku Súdny dvor tiež rozhodol, že po prijatí rozhodnutia OUS z 25. septembra 1997 záväzok zosúladenia s pravidlami WTO, ktorý na seba prevzalo Spoločenstvo, a najmä s článkom I ods. 1 a s článkom XIII dohody GATT z roku 1994, Spoločenstvo nezamýšľalo prevziať osobitnú povinnosť v rámci WTO, ktorá by mohla odôvodniť výnimku z nemožnosti odvolávať sa na pravidlá WTO pred súdom Spoločenstva a umožniť mu preskúmať zákonnosť nariadenia č. 1637/98 a nariadení prijatých na jeho vykonanie s ohľadom na tieto pravidlá (pozri v tomto zmysle rozsudok Van Parys, už citovaný, body 41 a 52).
- 116 Treba pripomenúť, že ústredným prvkom v tejto veci je to, že urovnávanie sporov týkajúcich sa práva WTO sa čiastočne zakladá na rokovaniach medzi zmluvnými stranami. Isteže, odstránenie protiprávnych ustanovení predstavuje právom odporúčané riešenie, ale podľa tohto práva sú tiež možné aj iné riešenia (rozsudok Omega Air a i., už citovaný, bod 89).
- 117 V bode 51 už citovaného rozsudku Van Parys Súdny dvor teda rozhodol, že uplynutie lehoty stanovenej OUS na účely vykonania rozhodnutia z 25. septembra 1997 neznamená, že Spoločenstvo vyčerpalo možnosti stanovenej DUS pre hľadanie riešenia sporu, ktorý má s ostatnými stranami. Za takýchto okolností uložením povinnosti súdu Spoločenstva preskúmať zákonnosť predmetných opatrení Spoločenstva

s ohľadom na pravidlá WTO len v dôsledku samotnej skutočnosti uplynutia tejto lehoty, by mohla byť oslabená pozícia Spoločenstva pri hľadaní vzájomne prijateľného riešenia sporu, ktoré by bolo v súlade s týmito pravidlami.

- 118 Pripomínajúc predovšetkým memorandum o porozumení uzavreté so Spojenými štátmi americkými 11. apríla 2001, Súdny dvor presnejšie zdôraznil, že také východisko, ktorým sa Spoločenstvo snažilo zosúladiť svoje záväzky z titulu dohôd WTO so záväzkami uzavretými vo vzťahu k štátom AKT, ako aj s požiadavkami uskutočňovania spoločnej poľnohospodárskej politiky, by mohlo byť ohrozené uznaním možnosti súdu Spoločenstva kontrolovať zákonnosť predmetných opatrení Spoločenstva vo vzťahu k pravidlám WTO po uplynutí primeranej lehoty poskytnutej DUS (pozri v tomto zmysle rozsudok Van Parys, už citovaný, body 49 a 50).
- 119 Okrem toho Súdny dvor tiež pripomenul, že pripustenie toho, aby úloha spočívajúca v zabezpečení súladu práva Spoločenstva s pravidlami WTO prislúchala priamo súdu Spoločenstva, by zbavilo legislatívne a výkonné orgány Spoločenstva manévrovacieho priestoru, ktorý majú obdobné orgány obchodných partnerov Spoločenstva. Je nesporné, že určité zmluvné strany, medzi nimi aj najvýznamnejší obchodní partneri Spoločenstva, v súvislosti s predmetom a cieľom dohôd WTO vyvodili presne ten záver, že tieto dohody nepatria k normám, s ohľadom na ktoré súdne orgány skúmajú zákonnosť ich vnútroštátnych právnych predpisov. Neexistencia takejto reciprocit, pokiaľ by sa pripustila, by mohla viesť k nerovnováhe pri uplatňovaní pravidiel WTO (rozsudok Van Parys, už citovaný, bod 53).
- 120 Ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, nie je navyše potrebné rozlišovať medzi týmito rôznymi prístupmi podľa toho, či sa preskúmanie zákonnosti konania Spoločenstva má vykonať z dôvodu sporu na základe žaloby o neplatnosť alebo na základe žaloby o náhradu škody (pozri v tomto zmysle, čo sa týka doby pred uplynutím primeranej lehoty stanovenej na vykonanie rozhodnutia OUS, rozsudok Biret International/Rada, už citovaný, bod 62).

- 121 Na jednej strane, ako to totiž Súdny dvor zdôraznil, možnosť podania žalôb o náhradu škody môže vždy prekázať výkonu normotvornej moci, keď si všeobecný záujem vyžaduje prijatie normatívnych opatrení, ktoré môžu zasiahnuť do záujmov jednotlivcov (rozsudky z 25. mája 1978, Bayerische HNL Vermehrungsbetriebe a i./ Rada a Komisia, 83/76 a 94/76, 4/77, 15/77 a 40/77, Zb. s. 1209, bod 5, a z 5. marca 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame, C-46/93 a C-48/93, Zb. s. I-1029, bod 45).
- 122 Na druhej strane, akékoľvek konštatovanie protiprávnosti aktu Spoločenstva vykonané súdom Spoločenstva, aj keď sa neuskutoční v rámci právomoci zrušiť akt, ktorá je tomuto súdu stanovená podľa článku 230 ES, môže mať dôsledky na prístup, aký musí zvoliť inštitúcia, ktorá dotknutý akt vydala.
- 123 Podľa ustálenej judikatúry, ak Súdny dvor rozhodne v rámci konania začatého podľa článku 234 ES o neplatnosti aktu prijatého inštitúciou Spoločenstva, právnym následkom jeho rozhodnutia je zaviazanie príslušných inštitúcií Spoločenstva prijať opatrenia nevyhnutné na odstránenie konštatovanej protiprávnosti, pričom povinnosť podľa článku 233 ES sa v prípade rozsudku o neplatnosť uplatní v podobnom prípade analogicky (pozri najmä uznesenie z 8. novembra 2007, Fratelli Martini a Cargill, C-421/06, bod 52 a citovanú judikatúru).
- 124 Pritom nič *a priori* nepoukazuje na to, že by to malo byť inak v prípade rozsudku, ktorým sa v rámci sporu o náhradu škody rozhodlo o protiprávnosti aktu alebo o nečinnosti Spoločenstva. Ako uviedol generálny advokát v bode 49 svojich návrhov, každé konštatovanie protiprávnosti súdom Spoločenstva, hoci aj v rámci sporu o náhradu škody, má povahu rozhodnutej veci, a zaväzuje preto dotknutú inštitúciu, aby prijala potrebné opatrenia na odstránenie konštatovanej protiprávnosti.

- 125 Čo sa týka rozlišovania, ktoré žalobcovia navrhujú robiť medzi „priamym účinkom“ pravidiel WTO stanovujúcim hmotnoprávne povinnosti a „priamym účinkom“ rozhodnutia OUS tým, keď tvrdia, že osoby podliehajúce súdnej právomoci by mali mať možnosť sa dovolávať pred súdom Spoločenstva preskúmania zákonnosti konania inštitúcií Spoločenstva s ohľadom na rozhodnutie OUS ako takého, ak nie je možné vykonať takéto preskúmanie s ohľadom na pravidlá WTO, ktorých porušenie bolo uvedeným rozhodnutím konštatované, je potrebné uviesť toto.
- 126 Hoci sa Súdny dvor ešte výslovne nevyjadroval k takémuto rozlišovaniu, z vyššie uvedenej judikatúry jasne vyplýva, že by sa takto rozlišovať nemalo.
- 127 Rozhodnutím, že na pravidlá WTO, ktorých porušenie bolo konštatované rozhodnutím OUS, sa totiž bez ohľadu na uplynutie lehoty stanovenej na vykonanie tohto rozhodnutia nie je možné odvolávať pred súdom Spoločenstva s cieľom, aby tento súd preskúmal zákonnosť konania inštitúcií Spoločenstva s ohľadom na uvedené pravidlá, Súdny dvor vylúčil možnosť takého preskúmania s ohľadom na rozhodnutie OUS ako také.
- 128 Rozhodnutie OUS, ktorého jediným účelom je len rozhodnúť o súlade konania člena WTO s povinnosťami, ktoré sa zaviazal v rámci WTO plniť, sa v zásade nemôže principiálne odlišovať od hmotnoprávnych pravidiel, ktoré obsahujú také povinnosti a s ohľadom na ktoré sa také preskúmanie vykonáva, prinajmenšom pokiaľ ide o určenie, či je alebo nie je možné sa na porušenie uvedených pravidiel alebo rozhodnutia odvolávať pred súdom Spoločenstva s cieľom, aby bola preskúmaná zákonnosť konania inštitúcií Spoločenstva.
- 129 Hmotnoprávne pravidlá, obsiahnuté v dohodách WTO, nie sú nič viac ako odporúčanie alebo rozhodnutie OUS, ktorým sa konštatovalo nedodržanie uvedených pravidiel, bez ohľadu na konkrétny právny dosah viažuci sa na také odporúčanie alebo rozhodnutie, takej povahy, že by jednotlivcom zakladali právo sa na ne odvolávať pred súdom Spoločenstva s cieľom, aby bola preskúmaná zákonnosť konania inštitúcií Spoločenstva.

- 130 Na jednej strane, ako totiž vyplýva z bodov 113 až 124 tohto rozsudku, úvahy spojené s charakterom dohôd WTO, ako aj vzájomnosťou a pružnosťou, ktorá je pre ne typická, ostávajú zachované aj po prijatí takéhoto rozhodnutia či odporúčania, a to aj po uplynutí primeranej lehoty stanovenej na ich vykonanie. Inštitúcie Spoločenstva si predovšetkým ponechávajú priestor na voľnú úvahu a pre vyjednávanie s obchodnými partnermi v súvislosti s prijatím opatrení zameraných na vyhovenie tomuto rozhodnutiu alebo odporúčaniam a tento priestor musí byť zachovaný.
- 131 Na druhej strane je potrebné zdôrazniť, ako vyplýva z článku 3 ods. 2 DUS, že odporúčania a rozhodnutia OUS nemôžu rozšíriť alebo obmedziť práva a záväzky stanovené dotknutými dohodami. Z uvedeného najmä vyplýva, že následkom rozhodnutia OUS o porušení takého záväzku nemôže byť zaviazanie niektorej zmluvnej strany WTO, aby priznala jednotlivcom právo, aké podľa týchto dohôd nemajú, keď také rozhodnutie neexistuje.
- 132 Pritom treba predovšetkým pripomenúť, že v tejto súvislosti Súdny dvor už rozhodol s ohľadom na ustanovenia dohody GATT z roku 1994, ktorých porušenie bolo v uvedenom prípade konštatované OUS, že tieto ustanovenia nemajú predovšetkým takú povahu, aby zakladali jednotlivcom práva, na ktoré by sa títo mohli priamo odvolávať pred súdom, podľa práva Spoločenstva (pozri v tomto zmysle uznesenie OGT Fruchthandelsgesellschaft, už citované, body 25 a 26).
- 133 Z uvedeného vyplýva, že Súd prvého stupňa správne rozhodol, že bez ohľadu na uplynutie lehoty stanovenej na vykonanie rozhodnutia OUS súd Spoločenstva nemôže za skutkových okolností v tejto veci preskúmať zákonnosť konania inštitúcií Spoločenstva s ohľadom na pravidlá WTO.
- 134 Keďže ani jedna z dvoch častí prvého odvolacieho dôvodu nie je dôvodná, je potrebné ho zamietnuť.

O druhom dôvode hlavných odvolaní, o vzájomných odvolaniach a o návrhoch na zmenu odôvodnenia

Argumentácia účastníkov konania

- 135 Svojím druhým odvolacím dôvodom FIAMM a Fedon tvrdia, že Súd prvého stupňa tým, že v rámci preskúmania ich návrhov podaných na určenie objektívnej zodpovednosti Spoločenstva rozhodol, že ich škoda nebola neobvyklej povahy, uvažoval nelogicky a porušil niektoré ustálené zásady judikatúry.
- 136 Súd prvého stupňa v napadnutých rozsudkoch predovšetkým porušil dvojitú požiadavku, podľa ktorej škoda, aby mohla byť považovaná za obvyklú, musí byť jednak predvídateľná a jednak vlastná činnostiam v predmetnom sektore.
- 137 Podľa podnikov FIAMM a Fedon totiž škoda spôsobená colnými sankciami prijatými tretím štátom v sektore priemyselných akumulátorov alebo puzdier na okuliare v dôsledku sporu v sektore banánov nebola vlastná prvým dvom uvedeným sektorom, čomu predovšetkým nasvedčuje článok 22 ods. 3 písm. a) DUS. Taká škoda je o to menej predvídateľná, že je novej sankčnej povahy a že nebola nikdy predtým použitá v rámci GATT a WTO, ani v rámci vzťahov medzi Spoločenstvom a Spojenými štátmi americkými.
- 138 Odôvodnenie Súdu prvého stupňa, podľa ktorého, keďže je možné podľa článku 22 ods. 3 DUS prijať odvetné opatrenia, vzniknutá škoda nie je neobvyklej povahy, je rozporuplné. Domnievať sa, že škoda je obvyklej povahy, pretože vznikla v dôsledku aktu, ktorý je možné podľa platného práva prijať, by totiž popieralo možnosť toho,

aby škoda spôsobená zákonným aktom viedla k vzniku zodpovednosti, ako to pripúšťajú napadnuté rozsudky.

139 Rada sa domnieva, že Súd prvého stupňa správne posúdil uplatňované škody ako bežné riziko, ktoré musí vývozca znášať za súčasného stavu organizácie svetového obchodu.

140 Rada však spochybňuje niektoré odôvodnenia napadnutých rozsudkov a navrhuje, aby Súdny dvor buď nahradil niektoré body odôvodnenia, alebo aby na základe ňou podaného vzájomného odvolania čiastočne zrušil uvedené rozsudky.

141 V prvom rade, keďže ani polovica právnych poriadkov členských štátov nestanovuje možnosť, ktorá je navyše veľmi prísne obmedzená, získať náhradu škody vyplývajúcu z určitých zákonných aktov verejnej moci, Rada napáda aj tvrdenie uvedené v bode 160 rozsudku FIAMM a v bode 153 rozsudku Fedon, podľa ktorého existuje zásada spoločná pre právne poriadky členských štátov, na ktorej základe je možné dovolávať sa zodpovednosti Spoločenstva v prípade, že nedošlo k protiprávnemu konaniu jeho inštitúcií.

142 Aj keby takáto zásada bola stanovená, Súd prvého stupňa v každom prípade nesprávne posúdil, že by sa mohla uplatniť aj v takom prípade, ako je v tejto veci, predovšetkým preto, lebo:

— zodpovednosť za normotvornú nečinnosť by zasiahla do voľnosti, ktorá je vlastná právu normotvornej iniciatívy Komisie a diskrečnej právomoci normotvorcu, čo by narušilo rozdelenie moci a inštitucionálnu rovnováhu, požadovanú Zmluvou,

- neexistencia proporcionality medzi zodpovednosťou Spoločenstva za protiprávny normatívny akt, ktorá podlieha veľmi prísnyim podmienkam pokiaľ ide o protiprávnosť konania, a zodpovednosťou za zákonnú normotvornú nečinnosť, ktorá by bola podmienená len vznikom osobitnej a neobvyklej škody, a preto by ju bolo ľahšie uplatniť, by spôsobila rozpor,

- taký postoj Súdu prvého stupňa je v rozpore s jeho úvahou, na základe ktorej rozhodol o nemožnosti sa odvolávať na pravidlá WTO v rámci žaloby o náhradu škody založenej na protiprávnom konaní Spoločenstva, a predovšetkým v rozpore s potrebou neodňať inštitúciám Spoločenstva manévrovací priestor, ktorý majú orgány obchodných partnerov Spoločenstva.

¹⁴³ V druhom rade, napadnutými rozsudkami Súd prvého stupňa nesprávne dospel k záveru o existencii určitej škody, hoci FIAMM a Fedon nepreukázali jej existenciu, rozsah, ani presnú výšku.

¹⁴⁴ V treťom rade, čo sa týka príčinnej súvislosti, Súd prvého stupňa nerešpektoval požiadavku, podľa ktorej musí škoda dostatočne priamo vyplývať z protiprávneho konania príslušnej inštitúcie. Neexistuje totiž nijaká priama súvislosť medzi rozhodnutím OUS z 25. septembra 1997 a zavedením dotknutej colnej prirážky, pretože orgány Spojených štátov amerických rozhodli o jej zavedení zásadne na základe voľnej úvahy a určili aj dotknuté výrobky a výšku cla, hoci mohli prijať vyrovnania, ktoré im Spoločenstvo ponúkalo.

¹⁴⁵ Komisia sa tiež domnieva, že napadnutými rozsudkami Súd prvého stupňa správne rozhodol o neexistencii neobvyklej škody. Aby sa škoda považovala za obvyklú, nemusí byť riziko jej vzniku vlastné činnostiam v tom sektore, v ktorom subjekt pôsobí. Pôsobenie v medzinárodnom obchode je spojené, bez ohľadu na posudzovaný trh, s rizikom, že niektorý dovážajúci štát prijme s rôznych dôvodov rozhodnutia, ktoré budú mať vplyv na obchod.

- 146 Komisia síce tiež navrhuje zamietnuť druhý dôvod odvolaní, podobne ako Rada sa domnieva, že Súd prvého stupňa sa dopustil rôznych nesprávnych právnych posúdení, čo sa týka problematiky zodpovednosti Spoločenstva v prípade, že nedošlo k protiprávnemu konaniu jeho inštitúcií. V tejto súvislosti, hoci výroky rozsudkov považuje za dôvodné, navrhuje, aby Súdny dvor nahradil niektoré odôvodnenia.
- 147 V prvom rade, čo sa týka tvrdenia o samotnej existencii zásady takej zodpovednosti, podľa Komisie Súd prvého stupňa nemohol vykonať tak významnú inováciu a pritom sa uspokojiť s tak neurčitým odôvodnením, aké obsahuje bod 159 rozsudku FIAMM a bod 152 rozsudku Fedon.
- 148 Táto zásada totiž nebola nikdy uznaná judikatúrou, ktorá systematicky vyhradzovala túto otázku, pričom v tejto súvislosti sa obmedzila na čisto hypotetický referenčný rámec bez toho, aby akokoľvek stanovila podmienky, oblasti a prípady, kedy by mohla vzniknúť táto zodpovednosť.
- 149 Navyše stanovením v bode 160 rozsudku FIAMM a v bode 153 rozsudku Fedon podmienok, ktorým taká zodpovednosť podlieha, Súd prvého stupňa síce implicitne, ale nevyhnutne rozhodol, že uvedená zásada zodpovednosti sa použije v takých prípadoch ako v prejednávaných veciach bez toho, aby overil, či je taký záver odôvodnený z pohľadu zásad spoločných pre právne poriadky členských štátov.
- 150 Konkrétne, Súd prvého stupňa sa pri preskúmaní nezameral na prípady zodpovednosti verejnej moci vyplývajúcej z normotvornej činnosti, ale úplne naopak všeobecnejšie odkázal v bode 159 rozsudku FIAMM a v bode 152 rozsudku Fedon, na možnosť náhrady škody aj v prípade, že ju pôvodca nezavinil.

151 Pritom preskúmanie 25 právnych poriadkov členských štátov nasvedčuje tomu, že na rozdiel od takých prípadov ako vyvlastnenie vo verejnom záujme alebo nahradenie škôd štátom spôsobených jeho nebezpečnou činnosťou, či z dôvodu osobitného vzťahu, ktorý by ho spájal s poškodeným, ktoré sú v tomto prípade irelevantné, akákoľvek povinnosť náhrady škody z dôvodu zákonného aktu štátu prijatého na základe širokej miery voľnej úvahy, napríklad z dôvodu solidarity alebo ekvity, je zjavne neznáma právnym poriadkom veľkého počtu členských štátov. Ak sa aj vo výnimočných prípadoch uvedený druh zodpovednosti nachádza v právnych poriadkoch niektorých členských štátov, je vo všeobecnosti obmedzený len na správne akty, pričom významnú výnimku predstavuje francúzske právo, ktoré ako jediné jasne pripúšťa tento druh zodpovednosti v prípade zákonodarnej činnosti, pokiaľ je škoda neobvyklá, osobitná, závažná a priama, ak normotvorca nesledoval všeobecný záujem a ak nevytlúčil zásadu práva na náhradu škody.

152 Navyše zásada vlastná francúzskemu právu by nemala byť prebratá do právneho poriadku Spoločenstva. Zatiaľ čo základ tejto zásady totiž spočíva v tom, že vo Francúzsku je vylúčené, aby Conseil d'État vykonala súdne preskúmanie ústavnosti zákonov, právny poriadok Spoločenstva upravuje preskúmanie zákonnosti aktov normotvorcu s ohľadom na Zmluvu a na základné zásady, a tiež možnosť dovolávať sa zodpovednosti Spoločenstva v prípade porušenia týchto noriem vyššej právnej sily.

153 V druhom rade sa Komisia domnieva, že rozhodnutím o existencii skutočnej a určitej povahy škody v napadnutých rozsudkoch Súd prvého stupňa predovšetkým skreslil jej tvrdenia, neoveril presne skutočnú a určitú povahu tejto škody a porušil zásady týkajúce sa presunu dôkazného bremena.

154 V treťom rade sa Komisia z podobných dôvodov, aké predložila Rada, domnieva, že Súd prvého stupňa sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia skutkových okolností, keď rozhodol, že podmienka týkajúca sa príčinnej súvislosti bola v tejto veci splnená.

- 155 Španielske kráľovstvo tiež navrhuje zamietnuť druhý dôvod odvolaní. Ako tomu prax nasvedčuje, uloženie odvetných opatrení v rámci WTO, a to aj v iných odvetviach ako v tých, v ktorých sa vedie spor, nie je vôbec nepredvídateľné ani výnimočné.
- 156 Španielske kráľovstvo vo svojom vzájomnom odvolaní vo veci C-120/06 P a vo svojom vyjadrení vedľajšieho účastníka konania vo veci C-121/06 P okrem toho ešte navrhuje, aby Súdny dvor zrušil napadnuté rozsudky v rozsahu, v akom Súd prvého stupňa rozhodol, že právo Spoločenstva obsahuje ako všeobecnú zásadu spoločnú pre všetky členské štáty systém zodpovednosti za zákonný akt. Navyše stanovením takého širokého dosahu tejto zásade, aký vyplýva z podmienok uvedených v bode 160 rozsudku FIAMM a v bode 153 rozsudku Fedon, Súd prvého stupňa nerešpektoval konštatovanie, ku ktorému sám došiel v bode 159 rozsudku FIAMM a v bode 152 rozsudku Fedon.
- 157 Pripustenie možnosti zodpovednosti Spoločenstva za normotvornú nečinnosť, hoci poškodená osoba sa nemôže odvolávať na nijaké pravidlo, podľa ktorého bolo Spoločenstvo povinné konať, by navyše porušovalo zásadu vzájomnosti, ktorú uviedol Súd prvého stupňa, aby zamietol možnosť zodpovednosti za protiprávne konanie.
- 158 Fedon vo svojich pripomienkach k vyjadreniam vedľajšieho účastníka konania Španielskeho kráľovstva uviedol, že Súd prvého stupňa sa správne domnieval, že zásada zodpovednosti za zákonné konanie inštitúcií Spoločenstva bola zakotvená a vymedzená ustálenou judikatúrou, ako ju Súdny dvor pripomenul vo svojom už citovanom rozsudku Dorsch Consult/Rada a Komisia.
- 159 S cieľom zabezpečiť základnú zásadu právneho štátu chrániacu jednotlivcov a predovšetkým ich právo vlastníť majetok a právo na slobodný výkon podnikateľskej činnosti by sa článok 288 druhý odsek ES mal vzhľadom na liberálne smerovanie právneho poriadku Spoločenstva vykladať tak, aby uprednostňoval najliberálnejšie zásady vlastné právnym poriadkom členských štátov. Navyše, v Únii zloženej z 25 členských štátov by sa toto ustanovenie malo vykladať pružne, inak by bolo neuplatniteľné.

V tomto prípade sa totiž nemôžu zohľadniť právne poriadky nových členských štátov, pretože k príslušnému rozšíreniu došlo až po skutkových okolnostiach v tejto veci.

- 160 Výhrada Španielskeho kráľovstva založená predovšetkým na tom, že vytýkané konanie spočívalo v nečinnosti, je neprípustná, pretože nebola predložená v prvostupňovom konaní. V každom prípade môže zodpovednosť Spoločenstva vzniknúť tak na základe opomenutia, ako aj na základe konania inštitúcií.

Posúdenie Súdnym dvorom

- 161 Rada svojím prvým odvolacím dôvodom vzájomného odvolania navrhuje zrušenie rozsudkov FIAMM a Fedon a Španielske kráľovstvo navrhuje zrušenie rozsudku FIAMM z dôvodu, že Súd prvého stupňa sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď uznal zásadu zodpovednosti Spoločenstva v prípade, keď nedošlo k protiprávnemu konaniu jeho inštitúcií, alebo v každom prípade tým, že uvedenú zásadu považoval za uplatniteľnú v prípade takého konania, ako v tejto veci. Komisia bez podania vzájomného odvolania navrhuje Súdnemu dvoru ponechať výroky napadnutých rozsudkov, ale z tohto hľadiska nahradiť niektoré odôvodnenia.

- 162 Keďže takto predložené výhrady napádajú existenciu alebo dokonca uplatniteľnosť režimu zodpovednosti, ktorá sa použila v napadnutých rozsudkoch, je potrebné ich preskúmať prioritne.

- 163 Treba uviesť, že ak by sa uvedené nesprávne právne posúdenie preukázalo, už by sa nemuselo rozhodnúť o druhom odvolacom dôvode hlavných odvolaní, týkajúcom

sa neobvyklej povahy utrpanej škody, ani o dvoch dôvodoch vzájomných odvolaní, z ktorých prvý sa týka neexistencie určitosti škody a druhý neexistencie príčinnej súvislosti, pretože neexistuje alebo nie je uplatniteľný režim zodpovednosti, s ktorým sú spojené tieto tri podmienky.

O prvom dôvode vzájomných odvolaní a o návrhoch na nahradenie odôvodnení z dôvodu neexistencie režimu objektívnej zodpovednosti, ako bol zakotvený v napadnutých rozsudkoch

- ¹⁶⁴ Na úvod treba zdôrazniť, že podľa ustálenej judikatúry pripomenutej v bode 106 tohto rozsudku z článku 288 druhého odseku ES vyplýva, že vznik mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva a výkon práva na náhradu spôsobenej škody sú podmienené súčasným splnením niekoľkých podmienok týkajúcich sa protiprávnosti konania vytykaného inštitúciám, existencie škody a existencie príčinnej súvislosti medzi konaním a uvádzanou škodou.
- ¹⁶⁵ Súdny dvor rovnako už opakovane pripomenul, že uvedená zodpovednosť nemôže vzniknúť, kým nie sú splnené všetky podmienky, ktorým podlieha povinnosť náhrady škody uvedená v článku 288 druhého odseku ES (rozsudok *Oleifici Mediterranei/EHS*, už citovaný, bod 17).
- ¹⁶⁶ Súdny dvor teda rozhodol, že ak sudy Spoločenstva konštatujú, že ani konanie, ani údajná nečinnosť inštitúcie nie je protiprávnej povahy, takže prvá podmienka, ktorej podlieha vznik mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva podľa článku 288 druhého odseku ES, nie je splnená, súd Spoločenstva môže zamietnuť žalobu ako celok bez toho, aby skúmal ostatné podmienky tejto zodpovednosti, t. j. existenciu

škody a existenciu príčinnej súvislosti medzi konaním inštitúcií a uvádzanou škodou (pozri najmä rozsudok KYDEP/Rada a Komisia, už citovaný, body 80 a 81).

167 Judikatúra Súdneho dvora, ktorá zakotvuje na základe článku 288 druhého odseku ES existenciu režimu mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva za protiprávne konanie jeho inštitúcií a podmienky uplatňovania tohto režimu, je teda pevne ustálená. Naopak, táto judikatúra nie je pevne ustálená, čo sa týka režimu mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva v prípade, že nedošlo k takémuto protiprávnemu konaniu.

168 Na rozdiel od toho, čo Súd prvého stupňa tvrdil v napadnutých rozsudkoch, nie je v prvom rade zo skoršej judikatúry pred týmito rozsudkami možné vyvodiť, že by Súdny dvor zakotvil zásadu takéhoto režimu.

169 Ako už Súdny dvor pripomenul predovšetkým v bode 18 už citovaného rozsudku Dorsch Consult/Rada a Komisia, na ktorý odkazuje Súd prvého stupňa v bode 160 rozsudku FIAMM a v bode 153 rozsudku Fedon, podľa ustálenej judikatúry sa Súdny dvor až dotedy úplne naopak obmedzoval na spresnenie určitých podmienok, pri splnení ktorých by uvedená zodpovednosť mohla vzniknúť, v prípade, že by zásada zodpovednosti Spoločenstva za zákonné konanie mala byť uznaná v práve Spoločenstva (pozri tiež podobný rozsudok zo 6. decembra 1984, Biovilac/EHS, 59/83, Zb. s. 4057, bod 28). Súdny dvor len z tohto dôvodu pripomenul v bode 19 už citovaného rozsudku Dorsch Consult/Rada a Komisia, že ak by v zásade mal takú zodpovednosť uznať, vyžadovala by prinajmenšom splnenie troch kumulatívnych podmienok, a to existenciu škody, existenciu príčinnej súvislosti medzi dotknutým konaním a škodou, ako aj neobvyklú a osobitnú povahu uvedenej škody.

170 Čo sa ďalej týka režimu zodpovednosti uznaného v práve Spoločenstva, Súdny dvor, pripomínajúc, že článok 288 druhý odsek ES odkazuje v oblasti mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva za škody spôsobené jeho inštitúciami alebo jeho pracovníkmi pri výkone ich funkcií na všeobecné zásady spoločné pre právne poriadky členských štátov, uviedol, že takto výslovne stanovená zásada mimozmluvnej zodpovednosti

Spoločenstva v článku 288 ES je len vyjadrením všeobecnej zásady uznanej v právnych poriadkoch členských štátov, podľa ktorej protiprávne konanie alebo nečinnosť spôsobuje vznik povinnosti nahradiť spôsobenú škodu (rozsudok *Brasserie du pêcheur* a *Factortame*, už citovaný, body 28 a 29).

171 Čo sa presnejšie týka zodpovednosti za normotvornú činnosť, Súdny dvor navyše veľmi skoro uviedol, že hoci sa zásady, ktoré v právnych poriadkoch členských štátov upravujú zodpovednosť verejnej moci za škodu spôsobenú normatívnymi právnymi aktmi jednotlivcom, značne rôznia podľa členských štátov, stále je možné konštatovať, že normatívne akty, do ktorých sa preniesli rozhodnutia hospodárskej politiky, zakladajú len výnimočne a za osobitných okolností zodpovednosť verejnej moci (rozsudok *Bayerische HNL Vermehrungsbetriebe* a i./Rada a Komisia, už citovaný, bod 5).

172 Súdny dvor predovšetkým rozhodol, že zodpovednosť Spoločenstva za normatívny akt, ktorý zahŕňa rozhodnutia hospodárskej politiky pri zohľadnení ustanovení článku 288 druhého odseku ES môže vzniknúť len v prípade dostatočne závažného porušenia normy vyššej právnej sily chrániacej jednotlivcov (pozri najmä rozsudky z 13. júna 1972, *Compagnie d'approvisionnement, de transport et de crédit* a *Grands Moulins de Paris*/Komisia, 9/71 a 11/71, Zb. s. 391, bod 13; *Bayerische HNL Vermehrungsbetriebe* a i./Rada a Komisia, už citovaný, bod 4; z 8. decembra 1987, *Les Grands Moulins de Paris/EHS*, 50/86, Zb. s. 4833, bod 8, a zo 6. júna 1990, *AERPO* a i./Komisia, C-119/88, Zb. s. I-2189, bod 18).

173 V tejto súvislosti ešte spresnil, že predmetom právneho predpisu, o ktorého porušení sa má rozhodnúť, musí byť priznanie práva jednotlivcom (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky zo 4. júla 2000, *Bergaderm* a *Goupil*/Komisia, C-352/98 P, Zb. s. I-5291, body 41 a 42, ako aj z 19. apríla 2007, *Holcim (Deutschland)*/Komisia, C-282/05 P, Zb. s. I-2941, bod 47).

174 Súdny dvor okrem toho tiež uviedol, že reštriktívny výklad zodpovednosti Spoločenstva za výkon jeho normatívnych činností je možné vysvetliť úvahou, že jednak výkon normotvornej funkcie, aj napriek existencii možnosti súdneho preskúmania zákonnosti aktov, by nemal byť narušený možnosťou podania žalôb o náhradu škody, keď si všeobecný záujem Spoločenstva vyžaduje prijatie normatívnych opatrení, ktoré sa môžu dotknúť záujmov jednotlivcov, a jednak v normotvornom kontexte, ktorý sa vyznačuje existenciou širokej miery voľnej úvahy, ktorá je nevyhnutná na výkon politiky Spoločenstva, zodpovednosť Spoločenstva môže vzniknúť iba vtedy, ak predmetná inštitúcia zjavne a závažne prekročila hranice stanovené pre výkon jej právomocí (pozri najmä rozsudok Brasserie du pêcheur a Factortame, už citovaný, bod 45).

175 Napokon je v tejto súvislosti potrebné konštatovať, že hoci komparatívna štúdia právnych poriadkov členských štátov umožnila Súdnemu dvoru, aby veľmi skoro dospel k záveru uvedenému v bode 170 tohto rozsudku, čo sa týka podobnosti týchto právnych poriadkov pri uznaní zásady zodpovednosti za protiprávny úkon alebo nečinnosť orgánu, hoci aj normatívnej povahy, vôbec to neznamená, že by to platilo rovnako aj, čo sa týka prípadnej existencie zásady zodpovednosti za zákonné konanie alebo nečinnosť orgánov verejnej moci, a to najmä v prípadoch normatívnej povahy.

176 S ohľadom na vyššie uvedené úvahy treba prijať záver, že za súčasného stavu práva Spoločenstva neexistuje režim zodpovednosti, na základe ktorého by mohla vzniknúť zodpovednosť Spoločenstva za konanie patriace do oblasti jeho normotvornej právomoci v situácii, keď sa na prípadný nesúlad takéhoto konania s dohodami WTO nie je možné odvolávať pred súdom Spoločenstva.

177 Pritom treba pripomenúť, že v tomto prípade konanie, o ktorom žalobcovia tvrdia, že im spôsobilo škodu, patrí do rámca uskutočňovania spoločnej organizácie trhu, a teda zjavne patrí do oblasti normotvornej činnosti normotvorcu Spoločenstva.

- 178 V tejto súvislosti je bezvýznamné, či je potrebné uvedené konanie posúdiť ako aktívny úkon, konkrétne prijatie nariadení č. 1637/98 a č. 2362/98 v dôsledku rozhodnutia OUS z 25. septembra 1997, alebo ako opomenutie, t. j. neprijatie aktov, ktoré by boli vhodné na zabezpečenie správneho vykonania tohto rozhodnutia. Nečinnosť inštitúcií Spoločenstva totiž môže tiež patriť do normotvornej činnosti Spoločenstva, predovšetkým v rámci súdneho sporu o určenie zodpovednosti (pozri v tomto zmysle rozsudok *Les Grands Moulins de Paris/EHS*, už citovaný, bod 9).
- 179 Z uvedeného vyplýva, že Súd prvého stupňa sa tým, že zakotvil existenciu režimu mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva za zákonný výkon jeho činnosti v normotvornej oblasti v napadnutých rozsudkoch, dopustil nesprávneho právneho posúdenia.
- 180 V tejto súvislosti je potrebné uviesť dve spresnenia.
- 181 V prvom rade treba zdôrazniť, že konštatovanie v bode 179 tohto rozsudku sa nedotýka širokej miery voľnej úvahy, ktorou prípadne disponuje normotvorca Spoločenstva, aby posúdil, či pri prijatí určitého normatívneho aktu pri zohľadnení určitých škodlivých účinkov vyplývajúcich z tohto prijatia je odôvodnené stanovenie určitých foriem odškodnenia (pozri v tomto zmysle v oblasti poľnohospodárskej politiky rozsudok z 10. júla 2003, *Booker Aquaculture a Hydro Seafood*, C-20/00 a C-64/00, Zb. s. I-7411, bod 85).
- 182 V druhom rade treba pripomenúť, ako vyplýva z ustálenej judikatúry, že základné práva sú integrálnou súčasťou všeobecných zásad, ktorých dodržiavanie zabezpečuje Súdny dvor.
- 183 Čo sa presnejšie týka práva vlastníť majetok a práva na slobodný výkon povolania, Súdny dvor im už dávno priznal povahu všeobecných zásad práva Spoločenstva,

pričom však zdôraznil, že tieto zásady nie sú absolútnymi výsadami, ale musia sa posudzovať vo vzťahu k ich úlohe v spoločnosti. Takto teda rozhodol, že ak môže byť obmedzený výkon práva vlastníť majetok a slobodného výkonu povolania predovšetkým v kontexte spoločnej organizácie trhu, tak len pod podmienkou, že tieto obmedzenia skutočne zodpovedajú cieľom všeobecného záujmu, ktoré sleduje Spoločenstvo, a že vzhľadom na sledovaný cieľ nie sú neprimeraným a neúnosným zásahom, ktorý zasahuje do samotnej podstaty takto zaručených práv (pozri najmä rozsudky z 11. júla 1989, Schräder HS Kraftfutter, 265/87, Zb. s. 2237, bod 15; Nemecko/Rada, už citovaný, bod 78, a z 30. júna 2005, Alessandrini a i./Komisia, C-295/03 P, Zb. s. I-5673, bod 86).

184 Z toho vyplýva, že normatívny akt Spoločenstva, ktorého uplatnenie vedie k obmedzeniu práva vlastníť majetok a slobodného výkonu povolania, ktoré by predstavovalo neprimeraný a neúnosný zásah do samotnej podstaty týchto práv, prípadne práve preto, že presne neupravuje vhodné odškodnenie na predídanie alebo napravenie tohto zásahu, môže spôsobiť vznik mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva.

185 So zreteľom na povahu týchto vecí treba tiež pripomenúť, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že hospodársky subjekt sa nemôže odvolávať na právo vlastníť majetok v rámci podielu na trhu, ktorý ovládal v danom čase, keďže takýto podiel na trhu je len dočasnou hospodárskou pozíciou vystavenou riziku zmeny okolností (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky Nemecko/Rada, už citovaný, bod 79, a Alessandrini a i./Komisia, už citovaný, bod 88). Súdny dvor tiež spresnil, že záruky priznané právom vlastníť majetok alebo všeobecnou zásadou zaručujúcou slobodný výkon povolania nie je možné rozšíriť na ochranu jednoduchých záujmov alebo príležitostí obchodnej povahy, ktorých neistota je vlastná samotnej podstate hospodárskej činnosti (rozsudok zo 14. mája 1974, Nold/Komisia, 4/73, Zb. s. 491, bod 14).

186 Hospodársky subjekt s činnosťou orientujúcou sa najmä na vývoz na trhy tretích štátov si musí byť teda vedomý, že obchodná pozícia, ktorú má v danom čase, môže byť dotknutá a zmenená rôznymi okolnosťami, medzi ktorými sa nachádza možnosť, výslovne uvedená a vymedzená v článku 22 DUS, podľa ktorého môže tretí štát prijať

opatrenia pozastavenia koncesii ako reakciu na postoj jeho obchodných partnerov v rámci WTO, a ako vyplýva z článku 22 ods. 3 písm. a) a f) DUS, v tejto súvislosti môže voľne určiť tovary, na ktoré sa tieto opatrenia budú vzťahovať.

187 Hoci z bodov 176 a 179 tohto rozsudku vyplýva, že Súd prvého stupňa sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry ak odôvodnenie rozsudku Súdu prvého stupňa vykazuje porušenie práva Spoločenstva, ale jeho výroková časť sa napriek tomu zdá byť dôvodná z iných právnych dôvodov, musí byť odvolanie zamietnuté (pozri najmä rozsudky z 15. decembra 1994, Finsider/Komisia, C-320/92 P, Zb. s. I-5697, bod 37; zo 16. decembra 1999, Hospodársky a sociálny výbor Európskych spoločenstiev/E, C-150/98 P, Zb. s. I-8877, bod 17, a z 13. júla 2000, Salzgitter/Komisia, C-210/98 P, Zb. s. I-5843, bod 58).

188 Tak je to aj v tomto prípade. Súdny dvor už totiž konštatoval, že právo Spoločenstva za svojho súčasného stavu neupravuje režim, na ktorého základe by mohla vzniknúť zodpovednosť Spoločenstva za jeho normotvornú činnosť v prípade, že na prípadný nesúlad takéhoto konania s dohodami WTO sa nie je možné odvolávať pred súdom Spoločenstva. Pritom žalobcovia sa vo svojich návrhoch na náhradu škody odvolávali predovšetkým na zodpovednosť Spoločenstva za takéto konanie. Za takých okolností Súd prvého stupňa musel dané návrhy zamietnuť bez ohľadu na tvrdenia, ktoré títo žalobcovia na ich podporu uviedli (pozri analogicky rozsudok Salzgitter/Komisia, už citovaný, bod 59). Aj keby sa Súd prvého stupňa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, ktoré ho priviedlo k zamietnutiu návrhov z iných dôvodov, musel by ich aj tak zamietnuť z tohto dôvodu (pozri analogicky rozsudky Finsider/Komisia, už citovaný, bod 38, a Hospodársky a sociálny výbor Európskych spoločenstiev/E, už citovaný, bod 18).

189 Z uvedeného vyplýva, že prvý dôvod uvedený na podporu vzájomných odvolaní síce je dôvodný, ale je neúčinný, a preto musí byť zamietnutý (pozri analogicky rozsudok Salzgitter/Komisia, už citovaný, bod 60).

O druhom dôvode hlavných odvolaní a o druhom a treťom dôvode vzájomných odvolaní

- ¹⁹⁰ Vzhľadom na záver uvedený v bode 176 tohto rozsudku a na úvahy uvedené v bode 163 tohto rozsudku nie je potrebné preskúmať druhý odvolací dôvod hlavných odvolaní, týkajúci sa neobvyklej povahy údajne žalobcami utrpenej škody, ako ani druhý a tretí dôvod vzájomných odvolaní, z ktorých prvý sa týka neexistencie určitej škody a druhý neexistencie príčinnej súvislosti medzi konaním inštitúcií Spoločenstva a touto škodou.

O návrhoch na odškodnenie z dôvodu neprimeranej dĺžky konania na prvom stupni

Argumentácia účastníkov konania

- ¹⁹¹ Subsidiárne FIAMM a Fedon navrhujú, aby im bolo poskytnuté spravodlivé odškodnenie s ohľadom na neprimeranú dĺžku konania na prvom stupni.
- ¹⁹² FIAMM, odvolávajúc sa na rozsudok zo 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisia (C-185/95 P, Zb. s. I-8417, body 26 až 49) v tejto súvislosti tvrdí, po prvé, že táto vec má pre neho značnú finančnú dôležitosť, po druhé, že skutkové otázky sú v tomto prípade úplne jasné, po tretie, že konanie žiadneho z účastníkov konania neprispelo k predĺženiu konania a po štvrté, že Súd prvého stupňa nemusel čeliť výnimočným okolnostiam.

- 193 Komisia tvrdí, že návrhy podnikov FIAMM a Fedon sú v tejto časti neprípustné.
- 194 Čo sa týka odvolania podniku Fedon, táto neprípustnosť sa predovšetkým zakladá na článku 112 ods. 1 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, keďže Fedon nijako neodôvodnil svoj návrh.
- 195 Čo sa týka týchto dvoch odvolaní, uvedené návrhy sú neprípustné *ratione materiae*. Jednak sa odvolanie, ako vyplýva z článkov 57 a 58 Štatútu Súdneho dvora, nemôže týkať nových skutočností, ktoré neboli už predložené v prvostupňovom konaní. Jednak dĺžka konania pred Súdom prvého stupňa nemôže byť považovaná za nedostatok konania, pretože nemala vplyv na rozhodnutie vo veciach.
- 196 Okrem toho uvedená neprípustnosť je tiež odôvodnená aj z pohľadu *ratione personae*, pretože Spoločenstvo je v tomto konaní zastúpené Radou a Komisiou, a nie Súdny dvorom, ktorého integrálnou súčasťou je Súd prvého stupňa, práve ktorému by bola príčina vzniku uvedenej zodpovednosti v tejto veci pripísateľná.
- 197 Navyše náhrada škody založená na ekvite, ako bola priznaná v už citovanej veci Baus-tahlgewebe/Komisia, v tejto veci neprichádza do úvahy, pretože FIAMM a Fedon nie sú povinní uhradiť do rozpočtu Spoločenstva sumu, ktorá by mohla byť znížená.
- 198 Napokon dĺžka konania pred Súdom prvého stupňa sa v každom prípade vysvetľuje komplexnosťou týchto vecí, procesnými okolnosťami súvisiacimi so spojením viacerých vecí podaných v piatich rôznych jazykoch konania a zapájajúcich tri inštitúcie a jedného vedľajšieho účastníka konania, postúpením týchto vecí na rozhodnutie rozšírenej komore, ako aj okolnosťou, že vec, v ktorej bol vyhlásený už citovaný

rozsudok Van Parys rozhodujúci o podobných zásadných otázkach, bola prejednávaná pred Súdny dvorom.

- 199 Podľa Španielskeho kráľovstva sú návrhy podnikov FIAMM a Fedon neprípustné, pretože neboli predložené v prvostupňovom konaní, a preto nemohli byť posúdené v napadnutých rozsudkoch.

Posúdenie Súdny dvorom

- 200 Návrhom žalobcov, ktorými sa domáhajú spravodlivého odškodnenia za prekročenie primeranej dĺžky konania pred Súdom prvého stupňa, nie je možné v tejto veci vyhovieť.
- 201 Pokiaľ ide o návrh predložený podnikom Fedon, stačí uviesť, že tento návrh sa nachádza v petite odvolania, hoci v ňom nie je na inom mieste vôbec spomenutý.
- 202 Pritom podľa článku 112 ods. 1 písm. c) rokovacieho poriadku musí odvolanie obsahovať právne dôvody a právne tvrdenia. Keďže také dôvody a tvrdenia, ktoré sú odlišné od návrhov odvolateľa na rozhodnutie, uvedených v tom istom článku 112 ods. 1 písm. d), sa v uvedenom prípade v odvolaní podniku Fedon vôbec nenachádzajú, potom z toho vyplýva, že ním predložený návrh na spravodlivé odškodnenie, ktorý nie je vôbec odôvodnený, musí byť zamietnutý ako zjavne neprípustný.

- 203 Čo sa týka návrhu FIAMM, treba pripomenúť, že ak neexistuje nijaká indícia o tom, že by dĺžka konania mala vplyv na rozhodnutie vo veci, dôvod založený na tom, že dĺžka konania pred Súdom prvého stupňa prekročila požiadavky spojené s dodržiavaním primeranej lehoty, nemôže vo všeobecnosti viesť k zrušeniu rozsudku vydaného Súdom prvého stupňa (pozri v tomto zmysle rozsudok Baustahlgewebe/Komisia, už citovaný, bod 49).
- 204 V tejto veci FIAMM navyše netvrdil, že by údajne neprimeraná dĺžka konania mala vplyv na rozhodnutie vo veci, ani nežiadal, aby bol rozsudok z tohto dôvodu zrušený.
- 205 Pritom ako vyplýva z článku 113 ods. 1 rokovacieho poriadku, návrhy každého odvolania musia smerovať k úplnému alebo čiastočnému zrušeniu rozhodnutia Súdu prvého stupňa a prípadne k čiastočnému alebo úplnému vyhoveniu návrhov, ktoré boli predložené v prvostupňovom konaní.
- 206 V tejto súvislosti treba uviesť, že vo veci, v ktorej bol vyhlásený už citovaný rozsudok Baustahlgewebe/Komisia, na ktorý sa odvoláva FIAMM, bolo odvolanie podané na Súdny dvor zamerané proti rozsudku Súdu prvého stupňa, ktorý svojou právomocou, ktorou na tieto účely disponuje v plnom rozsahu, uložil žalobkyni pokutu za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, pričom Súdny dvor môže tiež použiť túto právomoc v plnom rozsahu, keď ruší rozsudok Súdu prvého stupňa a rozhoduje vo veci.
- 207 Súdny dvor v bode 33 uvedeného rozsudku v tejto súvislosti pripomenul právo žalobkyne na spravodlivé súdne konanie v primeranej lehote a predovšetkým na to, aby sa rozhodlo o dôvodnosti obvinení z porušenia pravidiel hospodárskej súťaže predložených Komisiou a pokutách, ktoré jej boli uložené v tejto súvislosti.

- 208 Súdny dvor konštatoval, že Súd prvého stupňa prekročil primeranú lehotu v uvedenej veci, a rozhodol, že z dôvodov hospodárnosti konania a s cieľom zaručenia okamžitého a účinného prostriedku právnej ochrany proti takémuto porušeniu procesných pravidiel, zrušenie alebo zmena rozsudku Súdu prvého stupňa, len čo sa týka stanovenia výšky pokuty, umožnia v danej veci poskytnúť požadované spravodlivé odškodnenie (rozsudok *Baustahlgewebe/Komisia*, už citovaný, body 47, 48 a 141).
- 209 Naopak, toto odvolanie smeruje proti rozsudku Súdu prvého stupňa, ktorý zamietol žalobu o náhradu škody založenú na ustanoveniach článku 288 druhého odseku ES.
- 210 Z uvedeného vyplýva, že zrušenie takéhoto rozsudku nemôže viesť k priznaniu spravodlivého odškodnenia za prekročenie primeranej dĺžky konania pred Súdom prvého stupňa z dôvodu zmeny napadnutého rozsudku, keďže v tomto konaní Súd prvého stupňa ako ani Súdny dvor nemôže v žiadnom prípade zaviazat' v rámci odvolania odvolateľov na zaplatenie sumy, ktorú by mohol prípadne znížiť o toto spravodlivé odškodnenie.
- 211 Za týchto okolností musí byť návrh FIAMM, ktorým sa domáha poskytnutia spravodlivého odškodnenia z dôvodu údajne neprimeranej dĺžky konania pred Súdom prvého stupňa, tiež zamietnutý ako neprípustný.
- 212 Navyše treba spresniť, že hoci dĺžka konania pred Súdom prvého stupňa bola v tejto veci skutočne značná, povaha primeranosti dĺžky konania sa posudzuje v závislosti od okolností vlastných každej veci a najmä v závislosti od významu sporu pre dotknutú osobu, zložitosti veci a od správania žalobcu a príslušných orgánov (pozri najmä rozsudky *Baustahlgewebe/Komisia*, už citovaný, bod 29, a z 15. októbra 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375, bod 210).

- 213 Čo sa týka konania príslušného orgánu a zložitosti veci, je potrebné uviesť, že značne dlhé konanie pred Súdom prvého stupňa je v tomto prípade možné z veľkej časti vysvetliť spojením objektívnych okolností, ktoré boli spôsobené množstvom súbežných vecí postupne začatých pred Súdom prvého stupňa, ako aj dôležitosti právnych otázok, ktoré v nich boli predložené.
- 214 Na základe týchto okolností je totiž možné vysvetliť vznik série procesných okolností, ktoré rozhodujúcim spôsobom prispeli k spomaleniu riešenia dotknutých sporov a ktoré nie je možné v tejto veci považovať za neobvyklé, akými sú spojenie, vzhľadom na ich súvislosť, šiestich vecí podaných v rôznych jazykoch konania, ako aj ich postúpenie rozšírenej komore, neskôr novému sudcovi spravodajcovi po odchode pôvodne ustanoveného sudcu spravodajcu, a napokon ich postúpenie veľkej komore Súdu prvého stupňa, pričom toto postúpenie bolo spojené s opätovným otvorením ústnej časti konania.

O trovách

- 215 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku uplatniteľného na základe článku 118 uvedeného rokovacieho poriadku na konanie o odvolaní účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Odsek 4 prvý pododsek tohto článku 69 stanovuje, že členské štáty, ktoré vstúpili do konania ako vedľajší účastníci, znášajú svoje vlastné trovy konania.
- 216 Keďže Rada a Komisia navrhli zaviazat' FIAMM a Fedon na náhradu trov konania a títo nemali úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazat' ich na náhradu trov konania.

217 Španielske kráľovstvo znáša svoje vlastné trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Odvolanía sa zamietajú.**

2. **Vzájomné odvolania sa zamietajú.**

3. **Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio SpA, Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio Technologies LLC, Giorgio Fedon & Figli SpA a Fedon America, Inc. sú povinní nahradiť trovy konania, ktoré vznikli Rade Európskej únie a Komisii Európskych spoločností.**

4. **Španielske kráľovstvo znáša svoje vlastné trovy konania.**

Podpisy